

GUIA DIDÀCTICA

NOU EL·LIPSI

Valencià. Llengua i Literatura.
Comentari de text

www.ecir.com

GUIA DIDÀCTICA

NOU EL·LIPSI

Valencià. Llengua i Literatura.
Comentari de text

© ÉS PROPIETAT
Jesucristo Riquelme Pomares
Editorial ECIR, S.A

Aquest llibre ha comptat amb la col·laboració de:

Vanesa Cano
Ignasi Jarabo
Desirée Palomares
Antoni Viñas

Aquest llibre correspon al segon curs de batxillerat, àrea de Valencià, llengua i literatura. Forma part dels materials curriculars de l'Editorial Ecir.

I.S.B.N.: 978-84-9826-641-2

Índex

Comentari de text

1	Un model d'anàlisi textual	14
2	La coherència textual	17
3	L'adequació I. Tipologia del text	19
4	L'adequació II. Participants de la comunicació	21
5	L'adequació III. Registre idiomàtic	23
6	La cohesió	24
7	Comentari crític	25

Llengua

9	Fonètica i fonologia	26
10	Fonètica i fonologia	29
11	Aspectes de sintaxi	40
12	Nocions de sociolingüística i llengua estàndard	49

I INTRODUCCIÓ

El batxillerat és una etapa postobligatòria de l'educació secundària. És l'etapa voluntària. Aquesta etapa té com a finalitat proporcionar als alumnes formació, maduresa intel·lectual i humana, així com els coneixements i les habilitats que els permeten desenvolupar funcions socials i incorporar-se a la vida activa amb responsabilitat i competència.

La formació lingüística i literària en el Batxillerat, d'una banda, és continuació de què s'ha adquirit en l'Educació Secundària Obligatòria i, d'una altra, té unes finalitats específiques pròpies d'aquesta etapa en què adquireix especial importància l'inici d'una formació científica, i en la que l'alumnat ha d'aconseguir una maduresa intel·lectual i humana i uns coneixements i habilitats que els permeten incorporar-se a la vida activa amb responsabilitat i competència i que els capaciten per a accedir a l'educació superior.

Per tant, l'objectiu d'aquesta matèria és abans que res el desenvolupament dels coneixements necessaris per a intervenir de forma adequada i satisfactòria en la interacció verbal en els diferents àmbits socials. Aquests sabers es refereixen als principis i normes socials que presideixen els intercanvis, a les formes convencionals que presenten els diferents gèneres textuais en la nostra cultura, als procediments que articulen les parts del text en un conjunt cohesionat, a les regles lexicosintàctiques que permeten la construcció d'enuncis amb sentit i gramaticalment acceptables o a les normes ortogràfiques.

El batxillerat comprén dos cursos acadèmics. El segon curs de batxillerat resulta peculiar perquè planteja tres condicions específiques:

1. És el curs en què culmina la preparació preuniversitària de l'estudiant. Deu, aleshores, aclarir i consolidar els coneixements adquirits en l'etapa anterior de l'Ensenyança Secundària Obligatòria (ESO), així com ha d'ampliar i aprofundir de manera propedèutica en coneixements, destreses i actituds que capaciten a l'alumnat per a seguir estudis superiors.
2. L'assignatura de Valencià II: Llengua i Literatura és matèria comuna a totes les especialitats del Batxillerat, la qual cosa subratlla la seua importància per al desenvolupament de les competències comunicatives de comprensió i expressió oral i escrita de les diverses tipologies textuais, per al reconeixement de la importància de la llengua i del seu funcionament gramatical, i per al domini dels usos literaris de la llengua al llarg de la història, segons els distints gèneres.
3. Finalment, l'estructura tripartida de l'assignatura exigeix un tractament diferenciatiu segons tractem el comentari de text, la llengua valenciana o la literatura actual, però tenint present sempre que l'ensenyament i l'aprenentatge d'aquestes matèries formen part d'una mateixa i coherent realitat: la comunicació verbal, la mostra més essencial del ser humà.

Les distintes unitats d'aquest llibre tenen presents aquests trets, així com els objectius generals coneguts, entorn de l'anàlisi i valoració dels textos, la comprensió dels procediments d'ús de la llengua, a la seua utilització adequada oral i escrita, i al coneixement de les manifestacions literàries en els distints gèneres i en els distints moviments de l'època contemporània.

Per a la consecució d'aquests objectius, les unitats s'organitzen entorn dels següents eixos temàtics:

- Definició, anàlisi, caracterització i valoració d'un text comunicatiu funcional, segons el model de comentari de textos lingüístics, sense oblidar els eixos generals que possibiliten exposar ordenadament l'opinió de l'estudiant sobre el contingut del document analitzat. Tot això establirà les pautes de construcció i producció de textos pel propi alumnat.
- Delimitació, anàlisi i explicació dels continguts lingüístics en els plans gramatical i pragmàtic dels textos i de les seues segmentacions per nivells, amb especial atenció a la fonètica i l'escriptura, la creació i la segmentació de paraules i l'anàlisi sintàctica.
- Anàlisi, comprensió i interpretació de textos literaris, descrits històricament d'acord amb els trets d'estil dels moviments i gèneres literaris de la literatura actual en català.

La composició visual d'aquest manual s'ha elaborat especialment per a facilitar el treball de l'alumnat, amb utilització contínua d'il·lustracions, esquemes i resums, i la distribució de la matèria a doble pàgina, amb alternança de teoria, textos originals de creació aliena o pròpia i activitats.

L'organització, tal com es manifesta en l'índex, desenvolupa de manera diferenciada els continguts i els procediments entorn dels tres àmbits assenyalats: comentari de text, llengua i literatura, per ser el mitjà més adequat per a l'assentament ferm de l'aprenentatge. No obstant això, és sempre el professor, o el departament, en funció de les condicions de l'alumnat, qui selecciona la distribució preferent i el desenvolupament de les unitats.

I.1. BASE JURÍDICA I REGULACIÓ NORMATIVA LEGAL

La programació ha d'atendre's al Decret de Conselleria d'Educació 12/2008, d'11 de juliol, del Consell, pel qual s'estableix el currículum de batxillerat de la Comunitat Valenciana, publicat en el DOCV número 5806, de 15 de juliol del 2008.

Aquesta ordre té com a objecte establir el currículum de batxillerat de la Comunitat Valenciana, d'acord amb el que disposa l'article 6.4 de la Llei Orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'Educació (LOE), i en l'article 9.3 del Reial Decret 1467/2007, de 2 de novembre, pel qual s'estableix l'estructura del batxillerat i es fixen les seues ensenyances mínimes.

II OBJECTIUS DEL PROJECTE

2.1. OBJECTIUS GENERALS DEL BATXILLERAT

L'assignatura de Valencià: Llengua i Literatura, amb la incorporació al seu programa del Comentari de text, ha de contribuir a desenvolupar en l'alumnat les competències generals de Batxillerat que els permeten complir els següents objectius generals:

- Exercir la ciutadania democràtica, des d'una perspectiva global, i adquirir una consciència cívica responsable, inspirada pels valors de la Constitució Espanyola així com pels drets humans, que fomenti la corresponsabilitat en la construcció d'una societat justa i equitativa i afavorisca la sostenibilitat.
- Consolidar una maduresa personal i social que els permeti actuar de forma responsable i autònoma i desenvolupar el seu esperit crític. Preveure i resoldre pacíficament els conflictes personals, familiars i socials.
- Fomentar la igualtat efectiva de drets i les oportunitats entre homes i dones, analitzar i valorar críticament les desigualtats existents i impulsar la igualtat real i la no discriminació de les persones amb discapacitat.
- Refermar els hàbits de lectura, estudi i disciplina, com a condicions necessàries per a l'eficaç aprofitament de l'aprenentatge, i com a mitjà de desenvolupament personal.
- Dominar, tant en la seua expressió oral com escrita, el castellà i el valencià, i conèixer les obres literàries més representatives escrites en ambdós llengües fomentant el coneixement i l'estima del valencià; així com la diversitat lingüística i cultural com a un dret i un valor dels pobles i de les persones.
- Expressar-se amb fluïdesa i correcció en una o més llengües estrangeres objecte d'estudi.
- Utilitzar amb solvència i responsabilitat les tecnologies de la informació i la comunicació.
- Accedir als coneixements científics i tecnològics fonamentals i dominar les habilitats bàsiques pròpies de la modalitat triada; així com els seus mètodes i tècniques.
- Conèixer i valorar críticament les realitats del món contemporani, els seus antecedents històrics i els principals factors de la seua evolució. Participar, de forma solidària, en el desenvolupament i millora del seu entorn social.
- Comprendre els elements i els procediments fonamentals de la investigació i dels mètodes científics. Conèixer i valorar de forma crítica la contribució de la ciència i la tecnologia en el canvi de les condicions de vida, així com refermar la sensibilitat i el respecte cap al medi ambient.
- Refermar l'esperit emprenedor amb actituds de creativitat, flexibilitat, iniciativa, treball en equip, confiança en un mateix i sentit crític.
- Desenvolupar la sensibilitat artística i literària, així com el criteri estètic, com a fonts de formació i enriquiment cultural.

- Utilitzar l'educació física i l'esport per a afavorir el desenvolupament personal i social.
- Refermar actituds de respecte i prevenció en l'àmbit de la seguretat viària i de la salut laboral.

L'assignatura unifica l'estudi de la llengua i la literatura, disciplines que tradicionalment es venien tractant per separat. Els coneixements i els procediments de creació i anàlisi de la llengua i la literatura s'apliquen de mode pràctic, dins d'un enfocament general de comentari, en el marc comunicatiu, a textos funcionals (humanístics, periodístics, publicitaris, legislatius, administratius, etc.). Des de la perspectiva d'ampliar la competència comunicativa de l'estudiant, els objectius d'aquestes disciplines es complementen perquè el coneixement del discurs funcional i del discurs literari no fa sinó augmentar la competència comunicativa de l'usuari.

2.2. OBJECTIUS GENERALS DE L'ASSIGNATURA

Els objectius generals de l'assignatura vénen regulats pel Decret de Conselleria. L'ensenyança de Valencià: Llengua i Literatura en batxillerat té com a finalitat el desenvolupament de les capacitats següents:

- Comprendre diferents tipus de textos, orals i escrits, i les seues distintes estructures formals, i, especialment en l'àmbit acadèmic i en el dels mitjans de comunicació, posar atenció en els elements del context que en condicionen una adequada interpretació.
- Expressar-se oralment i per escrit, especialment en l'àmbit acadèmic, per mitjà de discursos adequats, coherents, cohesionats i correctes, sabent utilitzar i valorar la llengua oral i la llengua escrita com a mitjans eficaços per a la comunicació interpersonal, l'adquisició de coneixements nous, la comprensió i anàlisi de la realitat i l'organització racional de l'acció.
- Conèixer la realitat plurilingüe i pluricultural del món actual, prestant una atenció especial a la Comunitat Valenciana, a l'Estat Espanyol, a Europa i als estats americans castellanoparlants, valorant la diversitat lingüística com a manifestació de la naturalesa social de les llengües, afavorint una actitud respectuosa cap a totes les llengües i els seus parlants, coneixent els distints orígens i històries, i valorant, especialment, la importància de la normalització del valencià per a aconseguir la seua plena incorporació en tots els àmbits d'ús.
- Adquirir uns coneixements gramaticals, sociolingüístics i discursius per a ser utilitzats en la comprensió, l'anàlisi i el comentari de textos i en la planificació, la composició i la correcció de les pròpies produccions.
- Analitzar críticament els discursos orientadors de l'opinió i els discursos reguladors de la vida social, i valorar la importància de l'acostament a aquests discursos per al coneixement de la realitat.
- Utilitzar adequadament la llengua com a instrument per a l'adquisició de coneixements nous i per a produir i interpretar textos propis de l'àmbit acadèmic, obtenint, interpretant i valorant informacions de diferents tipus

i procedències, sent capaç d'emprar tècniques de busca, elaboració i presentació de la informació, utilitzant, amb autonomia i esperit crític, mitjans tradicionals i les noves tecnologies.

7. Interpretar i valorar críticament les obres literàries a partir del coneixement de les formes convencionals específiques (gèneres, procediments retòrics, etc.), de la informació pertinent sobre el context historicocultural de producció, així com sobre les condicions actuals de recepció, i dels trets identificadors dels grans períodes en valencià i en castellà, així com d'obres i autors significatius, utilitzant de manera crítica les fonts bibliogràfiques i documentals adequades per al seu estudi.
8. Llegir i valorar les obres literàries com a manera d'enriquiment personal i de trobar plaer, com a manifestacions de la sensibilitat artística del ser humà i com a expressió de la identitat cultural dels pobles, apreciament el que el text literari té de representació i interpretació del món.
9. Analitzar críticament els usos socials de les llengües i evitar, en les produccions pròpies, aquells que manifesten actituds discriminatòries o d'abús de poder, evitant estereotips lingüístics que suposen judicis de valor o prejudicis.

III CONTINGUTS DEL PROJECTE

3.1. CONFIGURACIÓ TEMÀTICA

El llibre de segon de Batxillerat consta de disset unitats amb continguts específics del currículum de Batxillerat.

3.1.1. Comentari de text

Les huit primeres unitats es dediquen a establir la delimitació i definició d'un text lingüístic, a presentar un model complet de comentari de text i a desenvolupar les seues parts d'anàlisi, síntesi, caracterització i comentari crític.

L'apartat del comentari de text està concebut per a ser impartit, conjuntament amb l'apartat de llengua, durant el primer trimestre i part del segon. Des d'eixe moment, que dependrà del procés d'aprenentatge i de les destreses demostrades en la redacció del nostre alumnat, s'alternarà amb l'ensenyança de l'apartat de literatura; d'aquesta manera, des d'aproximadament, mitat de curs els estudiants podran anar resolent comentaris de text, amb el seu qüestionari preceptiu seguint el model de la Prova d'Accés a la Universitat (PAU), conjuntament a les classes que giren entorn de desenvolupar l'apartat de literatura dels períodes històrics programats per a aquest segon curs de Batxillerat.

Les huit unitats es desenvolupen en els temes següents:

- Tema 1: Un model d'anàlisi textual.
- Tema 2: La coherència textual.
- Tema 3: L'adequació. Tipologia del text.
- Tema 4: L'adequació. Participants de la comunicació.
- Tema 5: L'adequació. Registre idiomàtic.
- Tema 6: La cohesió.
- Tema 7: Comentari crític. Valoració i opinió.
- Tema 8: Textos analitzats.

3.1.2. Àrea de Llengua

L'àrea de llengua s'ha configurat en quatre unitats didàctiques, complementàries al bloc del comentari de textos.

Les quatre unitats són:

Tema 9: Fonètica i fonologia.

Tema 10: Morfologia.

Tema 11: Aspectes de sintaxi.

Tema 12: Nocions de sociolingüística i llengua estàndard.

El desenvolupament i la consolidació dels coneixements gramaticals resulten imprescindibles per a dotar l'alumne del bagatge lingüístic que li permetrà enfrontar-se a l'exercici filològic de la reflexió metalingüística i al més correcte ús de la llengua en la comunicació d'àmbits formals. D'una part, es familiaritza l'estudiant amb el vocabulari específic i els conceptes fonamentals de la disciplina, i, d'altra, es pretén millorar la seua competència comunicativa i discursiva.

Així mateix aquest aprenentatge dotarà l'alumne de les ferramentes necessàries per a la interpretació dels textos aliens i la redacció dels propis.

En la primera unitat (*Fonètica i fonologia*), es completa l'estudi bàsic d'un dels apartats menys estudiats durant els cursos precedents: la fonètica i la fonologia. Els estudiants aprendran en la pràctica a distingir els sons dels nivells culte i estàndard de la nostra llengua. Distingiran prolixament a utilitzar les vocals obertes i tancades quan corresponga, així com les consonants sibilants sordes i sonores. En l'escriptura, es potenciaran coneixements i destreses tractats en cursos precedents: l'ús de l'apòstrof i l'accentuació, per exemple.

En la segona unitat del bloc (*Morfologia*), s'aprofundeix en l'estudi de la morfologia: la identificació dels morfemes constituents i la segmentació de les paraules en els processos de formació del lèxic valencià. De manera especial, es tracta la morfologia verbal. Comecem de la gramàtica descriptiva per a analitzar les possibilitats expressives de la rica morfologia verbal del valencià en la comunicació oral i escrita.

En la tercera unitat (*Aspectes de sintaxi*), es repassen els conceptes bàsics de l'anàlisi morfosintàctica estudiats en el curs anterior i s'aprofundeix en l'estudi de l'oració simple i de l'oració múltiple. Una vegada més, la finalitat de l'anàlisi morfosintàctica és facultar l'alumne per a la comprensió estructural dels textos.

Es presenta la sintaxi com una ferramenta per a detectar l'ordre i les relacions lògiques establides entre les distintes parts del text, com a pas previ a l'elaboració del comentari crític. Per a això, enfrontem a l'alumne a textos reals i es fomenta la reflexió gramatical, objectiu fonamental de l'estudi de la sintaxi. En principi, és més important valorar el procés de reflexió que l'encert o l'error en la interpretació d'aquestes construccions especials.

La quarta unitat (*Nocions de sociolingüística i llengua estàndard*) es presenta com un repàs de qüestions fonamentals del temari que s'han anat tractant en cursos anteriors. En segon de batxillerat, es consoliden els conceptes i es defineixen amb la precisió d'un especialista. En definitiva, es presenta la matèria com a consolidació i ampliació d'allò que s'ha estudiat amb antelació.

3.1.3. Àrea de Literatura

L'àrea de Literatura s'ha configurat en cinc unitats d'acord amb les exigències de la PAU.

Comprén la literatura actual dels segles XX i XXI, i es distribueixen de la manera següent:

Tema 13: Context històric i literari (ss. XX i XXI).

Tema 14: La narrativa.

Tema 15: La poesia.

Tema 16: El teatre.

Tema 17: L'assaig.

Tal com s'especificarà en l'apartat següent, el de les àrees de treball de les unitats de Literatura, en cadascuna d'aquestes unitats ens hem atingut a allò que s'ha marcat pels programes generals i, especialment, als continguts especificats en el programa de la PAU.

Assenyallem, en primer lloc, els fets històrics i sociològics del període comprés en el concepte de literatura actual: els segles XX i XXI. El context històric es divideix en dos grans períodes: el franquisme (fins a 1975) i la transició democràtica (des de 1975 fins hui).

En ambdós períodes s'arreglen els successos històrics més rellevants i es relacionen amb els gèneres literaris i els trets més rellevants del seu procés creatiu de liberalització.

S'acudeix pedagògicament a la confecció de quadres comparatius i evolutius de les diverses tendències dels gèneres tractats: poesia, narrativa i teatre.

S'aporten textos representatius de tots els autors estudiats, amb l'ànim que l'assignatura es convertisca en la lectura d'una antologia d'allò més recent i vigent en l'actualitat.

La composició visual, elaborada especialment per a facilitar el treball de l'alumne, utilitza les il·lustracions per a ambientar artísticament les obres en els distints períodes. Els esquemes i resums, com la distribució a doble pàgina, complementen aquesta tasca didàctica.

3.2. ÀREES DE TREBALL DE LES UNITATS

3.2.1. Àrees de treball de les unitats de comentari de text

En el batxillerat s'ha d'atendre al desenvolupament de la competència comunicativa en tot tipus de discursos, però s'ha de concedir atenció especial als discursos científics i tècnics i als culturals i literaris i, per això, els àmbits del discurs en què s'ha de treballar de forma preferent són l'acadèmic, el dels mitjans de comunicació i el literari.

En l'apartat del comentari de text caldrà ajustar-se preferentment, sense prescindir d'altres tipus de textos, als mitjans de comunicació (periodisme i publicitat). Els mitjans de comunicació proporcionen els textos que contribueixen al coneixement i la valoració de les realitats del món contemporani i a una formació cultural de caràcter general. Posar a l'adolescent en contacte amb aquest tipus de discurs contribuirà al desenvolupament d'actituds crítiques i que, en la vida adulta, pugui estar en contacte de manera autònoma amb una important font de coneixements sobre el món que el rodeja.

L'estructura habitual de les unitats del comentari de text combina la motivació, l'exposició teòrica i l'aplicació pràctica. La característica essencial d'aquest llibre consisteix en dos aspectes:

- L'explicació gradual i parcial del model d'esquema de comentari de textos. La graduació s'ha resolt en sis fases fins a completar el comentari
- La proximitat dels exemples i la multiplicitat de textos analitzats i comentats, així com la varietat de textos proposats per a la reflexió i l'anàlisi de l'alumnat
- L'esquema de les nostres unitats respon, en general, al següent criteri didàctic:

A) Motivació

La constatació de la realitat que ens interessa pedagògicament i la reflexió sobre eixa realitat coneguda pel nostre alumnat o abast de la seua experiència permet establir les bases d'un aprenentatge significatiu.

També hem de recuperar i refermar els coneixements adquirits pels estudiants: tant els conceptuals com els procedimentals i actitudinals.

B) Exposició teòrica

Definició i delimitació clara dels conceptes, amb quantioses exemplificacions de detall per a captar el seu significat i el seu comportament textual com a part del tot d'un discurs.

Es consolida la terminologia, amb un desig explícit de simplificar els tecnicismes.

S'inicia a l'alumnat en la distinció entre el descriptiu i l'explicatiu en un comentari de text: se li ensenya a assenyalar les marques o trets essencials del text, i, posteriorment, se li transmet les possibilitats explicatives d'eixos signes lingüístics: per què i per a què s'empren, quins èxits comunicatius o estètics s'aconsegueixen, etc.

C) Aplicacions pràctiques

Tota exposició teòrica va acompanyada d'exemples específics relativament descontextualitzats i, la qual cosa resulta de major incumbència didàctica, exemples (textos o fragments) on preval la contextualització del discurs.

Conforme es va explicant cadascuna de les sis fases del model d'anàlisi i comentari, s'incorporen textos on es verifiquen allò que s'ha ensenyat pel professor.

Aquestes aplicacions pràctiques van creixent al mateix temps que s'acumulen les fases de desenvolupament explicatiu de l'esquema d'anàlisi.

D) Activitats

Les activitats o exercicis pràctics van dirigits a la reflexió i aplicació dels nous coneixements del comentari de text. Es fomenta la memorització i, sobretot, l'exposició oral i escrita, la presentació dels textos i la seua correcta redacció. A poc a poc l'estudiant va assimilant la matèria i comprén l'estreta relació entre tots els aspectes del model d'anàlisi i comentari.

E) Text analitzat parcialment

Una vegada conclosa la part de motivació i d'exposició teòrica, amb les seues aplicacions pràctiques textuals i les

activitats pertinents, es presenten textos complets (periòdics o publicitaris) i s'apliquen dos noves fases per a la resposta redactada de l'apartat concret que ha sigut explicat en eixa unitat:

- Assenyalament en el text de les marques estudiades. Es destaquen les marques oportunes amb colors per a evidenciar la seua existència i la seua ubicació en el text
- Redacció completa com a part de l'anàlisi, la caracterització o el comentari del text. Aquesta redacció serveix com a model de resposta màxim per a l'alumnat. Encara que l'alumnat no aconseguisca redactar amb la meticulositat i plenitud del nostre model, sobretot a principi de curs, ha de llegir amb atenció el que està escrit com a resposta ideal i com es presenta: epígraf, introduccions als apartats, citacions, etc.

F) Textos per a ser analitzats per l'estudiant

Una vegada llegida la resposta al comentari d'un text, es proposa un altre text perquè siga ara el propi alumne qui procedisca a elaborar la seua redacció, prèvia detecció de les marques corresponents de l'apartat estudiat.

G) Proposades de producció de textos per a l'alumne

Finalment, es proposa a l'estudiant que produïsca un text en què utilitze les marques pròpies de la unitat estudiada. Hauran de percebre's amb claredat eixes marques o eixos trets. Quedarà al criteri del professorat ampliar l'activitat i passar el text produït per un alumne a un altre, perquè aquest assenyalen les marques emprades o destaque allò que s'ha estudiat en eixa unitat a partir del text del seu company.

3.2.2. Àrees de treball de les unitats de llengua

L'esquema de les nostres unitats respon, en general, al següent criteri didàctic:

- Exposició i explicació del nivell lingüístic tractat:
- Contextualització conceptual
- Definicions
- Exemples il·lustratius i explicatius
- Quadres englobadors de conceptes i de la màxima exemplificació didàctica
- Exercicis d'aplicació, que es van afegint gradualment i gradualment conforme s'avança en la descripció dels continguts

L'exposició està presentada generalment en una doble pàgina. A la part expositiva segueixen els exercicis d'aplicació, pensats per a la consolidació dels coneixements adquirits. L'actitud reflexiva i el treball pràctic són les bases pedagògiques des de les quals es concep la unitat didàctica. L'exemplificació i els quadres resum ajudaran als alumnes en el seu estudi.

A pesar de la importància d'aquest primer acostament, considerem que hem d'ajudar als alumnes a donar un segon pas en la reflexió gramatical. Ens referim, ja des d'una perspectiva comunicativa, a la comprensió de les funcions comunicatives i les seues implicacions en el discurs. L'aprenentatge de la llengua està centrat no sols en el saber organitzat propi de les ciències del llenguatge sinó també en el desenvolupa-

ment d'habilitats i destreses discursives. Com més elaborat és un discurs, més interessant resulta la relació entre el com es diu i el què es diu, i moltes vegades és més instructiu descobrir què no es diu. Així, doncs, creiem en la conveniència de l'estudi en profunditat de la gramàtica (en tots els seus nivells tradicionals: des de la fonètica i l'escriptura fins al discurs, passant pel morfològic, el sintàctic i el lexicosemàntic) per a augmentar la competència comunicativa dels nostres batxillers. En el batxillerat la reflexió lingüística, centrada en activitats d'anàlisi, ha d'atendre tant als discursos literaris i humanístics, com als científics i tecnològics.

L'adquisició dels continguts d'aquesta etapa ha de plantejar-se com una ampliació de la competència comunicativa que l'alumne ha desenvolupat en l'ESO. L'adolescència és una edat clau perquè es consolide l'hàbit de la lectura i es desenvolupe el sentit crític. L'estudi, per tant, de la llengua i la literatura en el batxillerat ha de dotar els estudiants d'una major capacitat per a conèixer discursos aliens i per a formalitzar el discurs propi. Al mateix temps, ha d'eleva el nivell de coneixements, la capacitat de reflexió, incrementar l'experiència lectora i potenciar la creativitat.

3.2.3. Àrees de treball de les unitats de literatura

L'esquema de les nostres unitats respon, en general, al següent criteri didàctic.

- Context general
Iniciem aquest bloc amb un ampli esquema de caràcter històric i sociocultural. L'esquema és desenvolupat en un estudi que concreta els aspectes més significatius per a l'anàlisi i la comprensió del període literari tractat i dels textos elaborats en eixa època.
- Història de la literatura
Cadascuna de les dues etapes historioliteràries s'analitzen pels esdeveniments històrics, culturals i per la intrahistòria de l'esdevindre literari.
S'analitzen les característiques i l'evolució de cada gènere literari i els principals autors de cada moviment artístic.
Cadascun dels gèneres apareix reforçat amb la presència de textos literaris seleccionats i representatius, que aclaixen a l'alumne els conceptes explicats, perquè el nostre projecte curricular té com a objectiu prioritari assimilar els coneixements a partir dels propis textos literaris.

De vegades, s'afegien textos complementaris que amplien la visió de conjunt.

L'organització sistemàtica dels gèneres segueix l'ordre següent:

La lírica. Característiques i evolució del gènere. Autors i obres.

- Salvador Espriu
- V.A. Estellés
- Martí i Pol

La narrativa. Característiques i evolució del gènere. Autors i obres.

- Enric Valor
- M. Rodoreda
- Quim Monzó

El teatre. Característiques i evolució del gènere. Autors i obres.

- Manuel de Pedrolo
- Benet i Jornet
- L'assaig. Autors i obres.
- Joan Fuster
- Joan Francesc Mira

3.3. Organització dels continguts

D'acord amb l'anterior, el currículum s'organitza en tres grans blocs de continguts:

1. L'estudi del discurs i el tractament de la informació
2. L'estudi de la llengua
3. El discurs literari

Els nuclis dels continguts són:

1. Estudi del discurs i el tractament de la informació
 - Anàlisi del tema, de l'estructura organitzativa i del registre de textos de caràcter expositiu i argumentatiu, procedents de l'àmbit acadèmic.
 - Composició de textos expositius orals i escrits propis de l'àmbit acadèmic, a partir de models, atenent les condicions de la situació i utilitzant adequadament els esquemes textuais.
 - Anàlisi del tema, de l'estructura organitzativa i del registre dels textos periodístics i publicitaris.
 - Composició de textos periodístics, prenent com a model els textos analitzats.
 - Interés per la bona presentació dels textos escrits, tant en suport paper com digital, i estima per la necessitat social de cenyir-se a les normes gramaticals, ortogràfiques i tipogràfiques.
2. Estudi de la llengua
 - Reconeixement i ús de connectors, marcadors (conjuncions, adverbis, locucions conjuntives, prepositives o adverbials i expressions de funció adverbial) i procediments anafòrics que contribueixen a la cohesió del text.
 - Coneixement de les relacions que s'estableixen entre les formes verbals com a procediments de cohesió del text, amb especial atenció a la valoració i a l'ús dels temps verbals.
 - Reconeixement i anàlisi de les relacions semàntiques entre les paraules en relació amb la coherència dels textos i de la seua adequació al context, amb especial atenció als contextos acadèmics i socials.
 - Valoració de la importància de les terminologies dels distints coneixements acadèmics.
 - Coneixement i ús reflexiu de les normes gramaticals, ortogràfiques i tipogràfiques, apreciand-ne el valor social.
 - Reconeixement i ús de procediments lingüístics i paralingüístics d'inclusió del discurs d'altres en els propis.
 - Aplicació reflexiva d'estratègies d'autocorrecció i autoavaluació per a progressar en l'aprenentatge autònom de la llengua.

3. El discurs literari

- Comprensió del discurs literari com a fenomen comunicatiu estètic, via de creació i transmissió cultural i expressió de la realitat històrica i social.
- Consolidació de l'autonomia lectora i estima per la literatura com a font de plaer, de coneixement d'altres mons, temps i cultures.
- Lectura, estudi, comentari i valoració crítica d'obres breus i de fragments representatius de les distintes èpoques, gèneres i moviments, de manera que es reconeguen les formes literàries característiques, es prenga consciència de la constància de certs temes i de l'evolució en la manera de tractar-los.
- Composició de textos literaris o d'intenció literària a partir dels models llegits i comentats.
- Utilització autònoma de la biblioteca del centre, de les biblioteques de l'entorn i de biblioteques virtuals.
- Les formes narratives des del Modernisme fins a l'actualitat. Martí Domínguez i Enric Valor.
- La poesia des del segle XX fins a l'actualitat. Carles Salvador, Xavier Casp, Vicent Andrés Estellés i Maria Beneyto.
- Evolució de les formes dramàtiques durant el segle XX fins als nostres dies.
- L'assaig i el periodisme. Des dels orígens fins a l'actualitat. Joan Fuster.

IV AVALUACIÓ

4.1. CRITERIS D'AVALUACIÓ GENERAL

El decret de Conselleria especifica els criteris d'avaluació en Batxillerat. El professorat avaluarà tant els aprenentatges de l'alumnat com els processos d'ensenyança i la seua pràctica docent. La relació entre objectius i criteris d'avaluació es pot concretar en els següents apartats:

1. Caracteritzar textos orals i escrits pertanyents a àmbits d'ús diversos posant en relleu els trets més significatius del gènere a què pertanyen, analitzant els trets del seu registre i valorant la seua adequació.

Aquest criteri està destinat a avaluar la capacitat dels alumnes i de les alumnes per a identificar, classificar i caracteritzar diferents gèneres de text usant criteris variats i complementaris, com són l'àmbit d'ús, el canal, el tema, la intenció i l'esquema textual. S'avaluarà igualment la capacitat dels alumnes per a posar en relació els factors de la situació de comunicació que intervenen en la producció dels textos i els trets rellevants del seu registre.

2. Identificar el tema i l'estructura de textos periodístics i acadèmics, d'opinió i de divulgació científica, i de textos literaris, i resumir-los de manera que s'arreglen les idees que els articulen.

Amb aquest criteri s'avaluarà si els alumnes i les alumnes són capaços d'extraure el tema general i els temes secundaris de textos de divulgació científica (acadèmics o perio-

dístics) i de textos periodístics d'opinió, fent inferències a partir d'informacions que es repeteixen en el text i dels seus propis coneixements; s'avaluarà així mateix si són capaços de reconèixer, amb l'ajuda dels connectors i organitzadors del discurs, la relació entre les parts d'una exposició, una explicació o una argumentació, de representar gràficament aquestes relacions per mitjà d'esquemes o mapes conceptuals, i de resumir el text seguint l'esquema prèviament elaborat.

3. Realitzar una exposició oral sobre un tema polèmic, exposant les diverses opinions que se sostenen sobre ell i avaluant els diferents arguments que s'addueixen.

Amb aquest criteri s'avaluarà si els alumnes i les alumnes són capaços de planificar i realitzar una breu exposició oral en què es presenten tesis contraposades i els arguments que les recolzen. En aquest tipus d'exposicions es valoraran aspectes com la consulta de les fonts d'autoritat i la rellevància dels arguments seleccionats, l'estructuració del contingut, l'elecció del registre apropiat i l'ús de recursos per a guiar els oients i mantindre la seua atenció.

4. Compondre textos argumentatius sobre temes lingüístics, literaris o relacionats amb l'actualitat social, utilitzant procediments de documentació i tractament de la informació.

Amb aquest criteri es pretén valorar la capacitat per a accedir de forma autònoma a les fonts d'informació, per a seleccionar en elles les dades pertinents en relació amb un determinat propòsit, per a organitzar aquesta informació per mitjà de fitxes, resums, esquemes, etc., i per a reutilitzar-la en l'elaboració d'un text argumentatiu (un breu assaig o un article d'opinió). En la valoració dels textos produïts pels alumnes es tindrà en compte, a més de la rellevància de les dades d'acord amb la finalitat del text, la solidesa de l'argumentació, l'organització coherent dels continguts, la cohesió dels enunciats successius del text, i el registre adequat. Es tindran també en compte l'ús apropiat de procediments de citació (notes a peu de pàgina, cometes, etc.) i la inclusió correcta de la bibliografia consultada.

5. Interpretar el contingut d'obres literàries breus i fragments significatius de la literatura contemporània utilitzant els coneixements sobre les formes literàries (gèneres, figures i trops més usats, versificació) i els distints moviments i autors.

Aquest criteri tracta de valorar la capacitat per a interpretar obres literàries d'autors rellevants de la literatura contemporània en el seu context històric, social i cultural, relacionant-les amb altres obres de l'època o del propi autor, assenyalant la permanència de determinats temes de la tradició literària i l'aparició d'uns altres de nous, així com les innovacions que es produeixen en les formes, tant en els gèneres, com en els procediments retòrics i en la versificació.

6. Realitzar treballs crítics sobre la lectura d'obres significatives dels segles XX i XXI, o de fragments, interpretant en relació amb el seu context històric i literari, obtenint la informació

bibliogràfica necessària i efectuant una valoració personal.

Amb aquest criteri es vol avaluar la capacitat de realitzar un treball personal d'interpretació i valoració de fragments o d'obres significatives de la literatura actual, tant en el seu contingut com en l'ús de les formes literàries. Es relacionarà així el context històric, social i literari i, si és el cas, el significat i la rellevància de l'autor en la seua època d'escriptura i la vigència de l'obra hui. Es valorarà també la selecció i utilització de les fonts d'informació bibliogràfica.

7. Utilitzar sistemàticament els coneixements sobre la llengua i el seu ús en la comprensió i l'anàlisi de textos de distints àmbits socials i en la composició i la revisió dels propis, emprant la terminologia adequada.

Amb aquest criteri es pretén comprovar que s'adquireixen determinats coneixements sobre la llengua i s'utilitzen de forma sistemàtica i reflexiva en relació amb la comprensió, l'anàlisi, la composició i la revisió dels textos, incidint especialment en els argumentatius i d'opinió. Caldrà ajustar-se als distints factors de la situació comunicativa (especialment a les formes d'identificar al destinatari), el registre, els actes de parla; les formes d'expressar l'obligació i la conveniència o oportunitat de fer quelcom; els procediments retòrics per a expressar subjectivitat i objectivitat; els procediments lingüístics i paralingüístics d'inclusió del discurs d'altres (citació, discurs referit; els procediments de connexió i marcadors propis dels textos argumentatius i d'opinió; els procediments anafòrics i les relacions lèxiques formals i semàntiques, amb especial atenció a les característiques del vocabulari tècnic i a la formació de paraules en contextos acadèmics; el paper dels temps verbals com a procediments de cohesió (amb especial atenció als valors del subjuntiu, del condicional i de les perífrasis verbals de mode). Es reconeixerà l'estructura semàntica i sintàctica de l'oració i les distintes possibilitats d'unió d'oracions per a formar enunciats complexos en funció del context i de les intencions de l'emissor. S'avaluarà l'ús correcte de les convencions ortogràfiques.

8. Conèixer les característiques generals del valencià en les seues varietats occidental i oriental, i en les seues formes dialectals. Així mateix s'estudiarà les coincidències i diferències entre les normes cultes en manifestacions orals i escrites, literàries i periodístiques.

Amb aquest criteri es tracta d'avaluar el coneixement de la situació actual i real del valencià. Es comprovarà que s'adquireix consciència positiva de la diversitat, de la convivència i de la necessitat més d'una norma (o estàndard) en els usos formals.

4.2. PROCEDIMENTS D'AVALUACIÓ DEL PROJECTE

L'exercici d'avaluació que proposem per als criteris 1r i 2n anteriorment descrits és el comentari de textos. La realització de les activitats, les aplicacions pràctiques i, sobretot, la redacció del text analitzat per l'estudiant progressivament en cadascuna de les sis fases de l'explicació.

Per al criteri d'avaluació 3r, és indispensable que l'alumne prepare exposicions i les duga a terme en classe. Aquestes exposicions seran, en primer lloc, orals, amb la confecció d'un xicotet esquema, però sense llegir. Posteriorment, s'exposarà oralment sense esquema o cap anotació.

Per a avaluar el criteri 4t, l'estudiant ha de preparar les activitats i les propostes de treball de composició de textos de les unitats 2, 3 i 7 del bloc del Comentari de text, especialment.

L'avaluació del criteri 5t es realitzarà de forma geminada en el bloc de Literatura: s'avaluarà tant la part teòrica, la que afecta els objectius conceptuals, com la part pràctica, corresponent a les activitats de comprensió lectora i comentari de textos literaris.

Respecte a la part conceptual, l'avaluació ha de tindre en compte els objectius mínims i les seues possibles ampliacions, mitjançant tant de les activitats de fi d'unitat que impliquen la comprensió teòrica (reflectides en les intervencions diàries de classe i en el quadern de l'assignatura) com dels distints controls que es realitzen al llarg del curs.

La part pràctica serà avaluada segons diverses activitats proposades al llarg de la matèria:

- Activitats de lectura i de lectura dramatitzada
- D'identificació i reconeixement de característiques bàsiques tant dels distints moviments com dels diversos autors.
- De relació, similituds i diferències entre distints textos de variades tendències.
- D'anàlisi i comentari de textos representatius de cada gènere, època o autor estudiats.
- D'adaptació entre gèneres, d'actualització i de creació d'intenció literària, prenent com a models els textos oferits en el llibre de text, o qualsevol altre text que el professor considere oportú.

L'avaluació del criteri 6t significa conjugar adequadament els coneixements teòrics conceptuals (característiques de moviments, d'autors i obres) amb el domini dels mecanismes d'interpretació i les ferramentes del comentari de text literari.

Al llarg de les unitats presentem exercicis molt diversos aplicats tant a fragments d'obres com a textos complets. Un bon nombre d'aquestes activitats implica el maneig de bibliografia complementària i, de vegades, és recomanable l'ús d'internet.

L'avaluació del criteri sèptim requereix dos tipus de prova. D'una banda, exercicis d'aplicació de la matèria estudiada en les unitats del Comentari de text i en les de Llengua valenciana. D'altra, l'aplicació d'aquests coneixements tant en la producció dels propis textos de l'alumnat com en l'anàlisi, comprensió i comentari de textos aliens (literaris, periodístics, assagístics, etc.).

El criteri octau es pot avaluar amb un exercici tradicional d'examen que versarà sobre els continguts conceptuals de les variables diatòpiques: dialectologia o geografia lingüística. Es podrà demanar un treball específic amb fonts documentals noves: bibliografia bàsica, internet. També s'haurà expo-

sat algun treball oralment en l'aula. I, finalment, s'haurà escrit algun text d'opinió sobre qualsevol aspecte de la relació entre les llengües, el seu ús o les seues varietats.

4.2.1. Avaluació inicial

És convenient realitzar una avaluació inicial durant els primers dies de classe, una vegada presentat el pla de continguts i de treball d'aquest curs acadèmic. La prova d'avaluació inicial haurà de ser prou completa per a oferir al professorat el nivell de coneixement de l'alumnat en els distints apartats dels que es compon el curs. En funció dels resultats globals i individuals, el professor enfocarà el procés d'ensenyament/aprenentatge.

Si es considera oportú, es podran realitzar dos proves específiques: una, a principi de curs, sobre llengua i comentari de text; una altra, més avant, a mitjan segona avaluació, o a l'iniciar-se el segon trimestre, sobre literatura.

Aquesta avaluació és imprescindible en el cas que es vaja a desenvolupar bon nombre d'activitats segons el model del treball cooperatiu, per xicotets grups i a posades en comú.

4.2.2. Avaluació de les intervencions orals en classe

Es recorrerà a l'avaluació de les intervencions orals en l'aula per a realitzar un seguiment de la tasca de l'alumne a casa i en classe. No sols són avaluables les respostes a preguntes del professor sobre les activitats exercides, sinó també qualsevol altra intervenció (exposició oral, preguntes pertinents, intervencions voluntàries, etc.) que mostre l'interès, la participació i el grau d'adquisició de coneixements.

4.2.3. Avaluació sumativa per proves o controls

Habitualment les proves conegudes tradicionalment com a exàmens es realitzen per escrit. Ara bé, a criteri del departament es podrà recórrer a proves orals. Aquests controls s'adequaran a la matèria impartida en cada període i arrebegaran aspectes teòrics i pràctic, en funció de cada unitat avaluable.

Ja que el Batxillerat és una opció voluntària de l'alumne, i que té un indubtable valor propedèutic, com a preparació per a la selectivitat (Prova d'Accés a la Universitat, PAU) i per als nivells educatius superiors, en els que la prova escrita es converteix en essencial, es concedirà especial rellevància a estos controls escrits: presentació i correcció ortogràfica, estructura del contingut, claredat expositiva, ús de tecnicismes adequats, etc.

4.2.4. Avaluació processual contínua

Afecta totes i cadascuna de les activitats de l'alumne: intervencions en classe, ús del quadern de l'assignatura i de qualsevol altre material, treballs complementaris, controls de lectura, bibliografia, internet, etc.

Al ser l'avaluació obligatòriament contínua, la qualificació de cada avaluació es considera la suma i el resultat de tots els factors d'avaluació fins a eixe moment.

Excepcionalment, es considerarà que la duplicitat de la matèria (llengua i comentari de text, d'una banda, i literatura, per una altra) pot ser enfocada pel departament com una doble i diferenciada avaluació. Així i tot, en concloure el curs, s'unificarà tot tipus d'avaluació en una sola nota global final.

4.2.5. Avaluació global

L'avaluació global és el resultat de les anteriors avaluacions, excepte la inicial, que té un valor informatiu i indicial.

El departament de València acordarà possibles valoracions percentuals de les distintes concrecions d'avaluació. A més, i obligatòriament, el professor informarà el seu grup d'alumnes, per aules, del seu model concret i dels seus criteris d'avaluació, que haurà sigut arreplegat en la programació anual.

V METODOLOGIA

L'aprenentatge se centrarà en el desenvolupament d'habilitats i destreses discursives; és a dir, el treball sobre procediments ha d'articular l'eix de tot el procés d'ensenyança i aprenentatge. La reflexió sobre els àmbits d'ús permetrà consolidar els aprenentatges realitzats en les etapes anteriors. D'altra banda, les activitats de comprensió i d'expressió, tant oral com escrita, i la reflexió sobre les mateixes han d'aconseguir un cert nivell de rigor i profunditat, amb vista a aconseguir una autonomia en el control de la pròpia expressió i en la interpretació crítica dels discursos que es reben tant funcionals com literaris.

Els principis metodològics establits per la legislació vigent, que s'aplicaran a la docència de la nostra matèria, són els següents:

1. Les activitats educatives en totes les modalitats del batxillerat afavoriran la capacitat de l'alumnat per a aprendre per si mateix, per a treballar en equip i per a actuar amb creativitat, iniciativa i esperit crític, a través d'una metodologia didàctica comunicativa, activa i participativa.
2. S'orientaran així mateix a l'aproximació als mètodes d'anàlisi, indagació i investigació propis de la modalitat triada.
3. L'educació en valors haurà de formar part dels processos d'ensenyament i aprenentatge a fi de desenvolupar en l'alumne una maduresa personal i social que li permetta actuar de forma responsable i autònoma.
4. La pràctica docent de cadascuna de les matèries haurà d'estimular en l'alumnat l'interès i l'hàbit de la lectura i garantir les oportunitats de desenvolupar adequadament el llenguatge oral i escrit i d'expressar-se correctament en públic.
5. El batxillerat haurà de proporcionar oportunitats de millorar la capacitat d'utilitzar les tecnologies de la informació i la comunicació, tant en les seues aplicacions més generals com en aquelles més vinculades a la modalitat.

VI ATENCIÓ A LA DIVERSITAT

El departament de València expressa la seua especial sensibilitat per l'atenció a la diversitat. S'até al marc general del Decret 12/2008 de Conselleria d'Educació i, en funció de cada situació, concretarà la seua actuació.

1. L'alumnat amb necessitats educatives especials degudament dictaminades podrà beneficiar-se de les mesures extraordinàries d'atenció educativa que s'estableixen en el capítol III (articles 15 al 19) de l'Ordre de 14 de març de 2005, de la Conselleria de Cultura, Educació i Esport, per la qual es regula l'atenció a l'alumnat amb necessitats educatives especials escolaritzat en centres que impartixen educació secundària. En tot cas, la Conselleria competent en matèria d'educació establirà les condicions d'accessibilitat i recursos de suport que afavorisquen l'accés al currículum de l'alumnat amb necessitats educatives especials i adaptaran els instruments i, en el seu cas, els temps i suports que asseguren una correcta avaluació d'este alumnat.
2. L'escolarització de l'alumnat amb altres capacitats intel·lectuals, identificat com a tal pel personal amb la deguda qualificació i en els termes que determine la Conselleria competent en matèria d'educació, es flexibilitzarà en els termes que determine la normativa vigent.
3. La Conselleria competent en matèria d'educació establirà mesures per a promoure i facilitar la formació i educació, i per a facilitar l'accés al batxillerat, de l'alumnat esportista d'alt nivell i alt rendiment.

GUIA DIDÀCTICA

PROPOSTA DE SOLUCIÓ DELS EXERCICIS

1 Un model d'anàlisi textual

PÀGINA 18

Aquest text és un model de mostra de la PAU, no un text per a ser analitzat per l'alumne.

PÀGINA 22

Primera aproximació a un text. Text: «Judici a Homer Simpson»

1. Quina d'aquestes propostes s'ajusta més al tema del text?

C

2. Quin és el resum que sintetitza millor el fragment d'Haalwani?

A

3. Localitza els següents arguments utilitzats per l'autora:

- Arguments d'autoritat. Hi ha dos molt clars: línia 14, "com va dir Aristòtil" (sobre l'ambient sa) i línia 19, "Ja ho va establir Freud" (sobre l'empremta de la infància).
- Arguments estadístics. Senyalem dos arguments també: línia 5, "els habitants de Springfield... –amb l'estranya excepció de Lliana– (continua en la l. 9...) i línia 25, amb les mencions de percentatges ("99% dels seus actes") i expressions ("rars vegades", l. 26).

4. A quin tipus de text o forma d'elocució pertany l'article?

C. Expositivoargumentatiu

5. Quin és el seu gènere textual?

C. Assagístic

6. Quina funció del llenguatge predomina en el text?

C. Referencial, però hi ha una forta carga expressiva.

7. Assenyala algun passatge del text en què es detecte ironia en el to de l'autora.

Hi ha *ironia* en:

l. 1-2, "encara que no siga un model de virtut"

l. 16, "l'educació familiar de Homer no és en absolut perfecta"

En el seu context, hi ha també ironia en:

l. 23-24, "poc pot fer Homer per a ser millor persona"... (Hi ha exageració en la inferència i en l'opinió de l'autora).

l. 25, "podrà ser egoista, galofre..."

i, sobretot, l. 26-27, "rars vegades desitja el mal als altres si és que, segons ell, no se'l mereixen".

Ironia: consisteix a expressar, dins d'un enunciat formal seriós, un contingut burlesc.

Quan es dona a entendre el contrari del que es diu, o s'admet com a veritat una proposició falsa amb finalitat de burla, s'anomena litote, o atenuació. Si és mordaç o cruel, o té un caràcter amarg o insultant, s'anomena sarcasme.

PÀGINA 23

8. Indica quatre connectors o organitzadors del text i intenta explicar quina funció exerceixen en el discurs.

Connectors i organitzadors del text	Línia	Funció
<i>En primer lloc</i>	3	D'ordre: organització i estructuració
<i>Per a començar</i>	4	D'ordre: inici
<i>D'altra banda</i>	16	D'ordre i contrast
<i>A més</i>	20	Sumativa de continguts o conceptes
<i>Per tot això</i>	23	Consecutiva i conclusiva
<i>En segon lloc</i>	25	D'ordre: organització i estructuració
<i>I, finalment,</i>	28	D'ordre: conclusiva, tancament

9. Valora les idees del text i aporta la teua opinió.

Una possibilitat de redacció del tema i del resum és la resposta de les activitats 1 i 2, respectivament, de la pàgina 22: tema, c; resum, a.

Valoració i opinió: resposta lliure.

PÀGINA 28

Exercicis d'aplicació

10. Redacta dos textos breus que presenten un ordre inductiu i un ordre deductiu, respectivament.

Exemplifiquem amb dos textos orals, pròxims a l'argumentació del nostre possible alumnat.

Ordre inductiu: Jo conec un peruà que és molt bona persona; tinc un amic argentí que és un cel; i el veí meu de la platja és colombià i és molt servicial. Jo crec que les persones de Sud-amèrica són, en general, amables i sol·lícites quan estan arrelades aquí.

Ordre deductiu: Els europeus del centre i del nord són molt més adustos que nosaltres, els mediterranis. Quan vaig anar a Dinamarca, em van paréixer poc riallers; uns amics belgues, un poc majors, quasi sempre estan tristos; i, inclús, uns coneguts meus anglesos solen ocupar-se més de les seues coses..., sense aprendre tan sols la llengua nostra.

PÀGINA 32

11. Assenyala els trets propis de l'exposició en el text «L'alcohol no estimula, deprimeix», especificant breument, per què és un text expositiu, quina estructura presenta i algunes característiques lingüístiques del mode d'elocució.

És un text expositiu perquè explica breument un funcionament i unes idees; en concret, explica una circumstància neurofisiològica relacionada amb la ingesta de begudes amb alcohol.

L'autor desfà dos creences errònies molt divulgades socialment; allò que és correcte és el següent:

1) l'alcohol no estimula, minva funcions mentals i habilitats de manipulació i reacció

2) no és el líquid de l'alcohol el que ens fa orinar o el que orinem, sinó que l'alcohol deshidrata perillosament el cos

Estructura. El text consta de dos paràgrafs. Bàsicament el text presenta el següent esquema organitzatiu:

- Introducció: exposició de la idea principal defensada per l'autor i que ha motivat que escriga el text (tesi). L'opinió de l'autor es presenta com una tesi explícita: la creença que «l'alcohol no estimula, sinó que deprimeix el sistema nerviós central» (l. 1-2, del §1)
- Desenvolupament: exposició descriptiva dels efectes de la ingesta excessiva d'alcohol per a saber que cal estar previnguts o que cal eliminar el consum alcohòlic dels nostres hàbits socials. (Comprén la resta del §1 i el §2)
 - Anestèsia muscular i intel·lectual (§1)
 - Deshidratació (§2)
- En aquest text no hi ha tancament ni conclusió.

Característiques lingüístiques del mode d'elocució expositiu.

Entre altres característiques, destaquem les següents:

a) Morfològicament:

Predomini absolut del present d'indicatiu: d'una banda, indica el moment actual de l'emissor i, d'altra, expressa un valor intemporal en l'exposició dels dos paràgrafs (*estimula, deprimeix, 1; es deu, dorm, 2; ...s'orina, 10...*).

Ús de la forma de mandat o recomanació en la conclusió (§ 3).

b) Sintàcticament:

Les oracions enunciatives abunden com correspon a la funció representativa que serveix de base al discurs.

Les clàusules sintàctiques són àmplies, i inclouen algun incís aclaridor entre parèntesi (3-4), així com algunes enumeracions (3) per a concretar el seu contingut.

S'usen connectors que cohesionen el text. Serveixen per a donar una explicació a l'abast del receptor. Els connectors emprats són adversatius (*sinó, 1, 2, 10*) i d'ordre (*llavors, 2*).

c) Semànticament:

Encara que el text pretén ser divulgatiu, es recorre a alguns termes que, sense pertorbar la comprensió d'un lector comú, pertany a un lèxic propi del registre culte: *sistema nerviós central* (1), *funcions controladores* (2), *loquacitat, eufòria* (3), antidiurètic (11).

Preval la denotació, al ser un text de contingut científic.

12. Tria un tema i esbossa un esquema de text expositiu, previ a la seua redacció, sobre la base de l'estructura tripartita d'introducció, desenvolupament i conclusió.

Tema: La pedrera del Vila-real C. F. garanteix la bona pràctica del futbol i una bona gestió econòmica.

Esquema general (esborrany):

- Introducció. El Vila-real C. F. amplia l'organització del futbol base en la seua factoria dels nostres jugadors joves.
- Desenvolupament. Una bona selecció de joves promeses. Un bon equip professional de tècnics (esportius, metges, educadors, etc.). Una inversió sobre futur amb paciència i bon treball. Són elements de garantia de bona gestió: optimització de pressupostos econòmics, i garantia d'una pràctica futbolística vistosa i golejadora.
- Conclusió. Els èxits han arribat i continuaran arribant: presència en competicions europees. Rebuig de fitxatges cars.

PÀGINA 35

13. Tria un tema i esbossa un esquema de text argumentatiu, previ a la seua redacció, sobre la base de l'estructura tripartita de presentació, cos argumentatiu i conclusió.

Tema: Alerta per top models menors d'edat (estudiants de batxillerat)

Esquema general (esborrany):

- Presentació. Cada vegada hi ha més models que no han arribat als 18 anys. Atenció perquè...
- Cos argumentatiu. Cal portar atenció perquè són adolescents, no són dones ni barons madurs: no tenen experiència, no tenen formació psicològica i cultural; són persones massa ingènues i fàcils de manipular.
- Conclusió. Pot o ha de legislar-se perquè no es produïsquen de 'facto' contractes amb persones menors d'edat?

PÀGINA 37.

14. Afegeix un exemple de la teua invenció de les figures retòriques i dels recursos estilístics més freqüents en els textos argumentatius.

Ironia: "Jo divideixo els crítics en dues classes: els roïns i aquells que m'adoren". "No et perdes l'obra de teatre de Bea: és boníssima".

Antítesi: "Qui més t'estima et farà plorar". "Ploren els justos i gaudeixen els culpables".

Paradoxa: "La ràdio que us escolta" (Catalunya Ràdio). "Tots som iguals, però uns més iguals que uns altres" (George Orwell).

Metonímia: "Vosté demanà la mà de la princesa al rei. Vosté és Jacques el destripador. Quina cosa he de pensar?".

Sinècdoque: "Donar el pa als obrers".

Símil: "Abraçats com a troncs de vinyes".

Metàfora: "És una màquina jugant al futbol". "Eixe és un dels fadrins d'or".

Anàfora: Anàfores en el poema «Els nostres pins», de Josep Carner.

I.

*¡Salut, oh pi de terra eixuta,
oh llaç damunt la nostra ruta,
d'un aspre món i un cel seré!
¡Oh cos vermell, oh barba hirsuta,
fort, encirat com una fe!*

*Salut, oh pi de la carena,
dolç monument de l'horitzó;
salut, marina visió
oh pi dels déus, fill de l'arena;*

*pi vigilant de les ermites,
entre una font i un vell pedrís;
pi suïcida que t'excites
tort, esglaiat sobre un abís;*

*pi que ets conhort per a les passes,
a mitjan rost, bell travesser;
pi que en el sol t'estiregasses
cap a la llum, com un xiprer;*

*pi casolà vora una eixida
que sents el cant dels reguerols;
pi dins la selva atapeïda,
alta cucanya d'esquirols;*

*pi contra vent, que no tens lleure
de pentinar ton front altiu;
pi decandit, negant-te en l'heura;
i el més sortós, tu que pots heure
cançons de font, cançons de niu.*

II.

*Amic suau, d'aspres cabells!
Com savi antic dones consells,
i, sumptuós com un califa
et fas tot l'any una catifa
de tos mateixos pèls vermells.*

*¡Salut, oh pi de terra eixuta,
oh llaç, damunt la nostra ruta,
d'un aspre món i un cel seré,
oh cos vermell, oh barba hirsuta,
fort, encirat com una fe!*

Paral·lelisme: "No esperis altre do que el de teus llàgrimes / ni vulles més consol que els teus sospirs" (Joan Maragall, *Nodreix l'amor*).

PÀGINA 38

Exercici d'aplicació

- 15. Aprecia les variacions del següent text en relació amb el text expositiu de la pàgina 32: «L'alcohol no estimula, deprimeix».**

Es tracta que l'estudiant compare els dos textos i intente detectar les diferències entre l'un i l'altre. Després l'alumne intentarà explicar en què consisteixen eixes diferències i en què varia el contingut i la finalitat del text.

El professor procurarà que l'alumne no llija les respostes de la pàgina següent del llibre.

Una vegada resolt l'exercici oralment, el professor invitarà a llegir la pàgina següent. Es fixarà en els continguts i en la manera de redactar una resposta breu.

PÀGINA 40

- 16. Llig els següents textos («El factorial» i «El fregament») i indica raonadament quin d'ells és deductiu i quin inductiu.**

«El factorial». Text deductiu: d'allò que és general a allò que és individual o particular. Especialment s'aprecia a partir de la generalització de la línia 7: "i més generalment".

«El fregament». Text inductiu: d'allò que és individual a allò que és general.

2 La coherència textual

PÀGINA 49

Exercicis d'aplicació

1. Llig el text «Els joves d'EE. UU. creuen que Beethoven és un gos» (*Informació*, Alacant, 19-8-2010).

Els alumnes han de llegir el text sense cap indicació que els oriente. Immediatament passaran a respondre les qüestions que segueixen.

2. Usa el diccionari i l'enciclopèdia per a aclarir el significat de totes les expressions del text que no compregues d'aquesta notícia.

Es tracta d'habituar a comprendre tots els aspectes d'un text sempre: conèixer les seues paraules, les seues expressions i les seues referències contextuals o culturals. En aquest breu text, molt senzill, potser només hi ha dues expressions en què meresca la pena incidir en el seu significat:

a) «*escriure en cursiva*» (l. 18-19). La cursiva és un tipus de lletra que destaca sobre la resta de la grafia. La grafia ordinària rep el nom de redona. En la pàgina 142 del llibre de text s'especifiquen les principals funcions i sentits de la cursiva que l'estudiant ha de conèixer.

b) «*la conquesta de l'espai*» (l. 50). Es tracta d'una metàfora. L'èxit de la política de satèl·lits espacials, artificials, es desenvolupa durant el període de la guerra freda entre EE. UU. i l'URSS (després de la Segona Guerra Mundial, fins a aproximadament la caiguda del mur de Berlín, en 1989).

3. Hi ha en el text alguna expressió del redactor que supose una intromissió en el que compta o un judici de valor?

És un text moralitzat, és a dir, molt subjectivat, amb nombroses incursions de l'opinió del redactor. El redactor es deixa veure amb aparicions en què valora dades objectives i certs: el redactor, per exemple, es mofa de la ignorància dels joves nord-americans (ironia...): «Els joves [...] creuen que Beethoven és un gos» (l. 1 i 4), «i Miquel Àngel, un virus informàtic» (l. 6-7) i tot allò que s'ha enunciat en el paràgraf 2: l'autor contrasta la presència dels ordinadors en els domicilis nord-americans (l. 31-32) amb els escassos coneixements generals i culturals dels joves d'EE. UU. Altres errors es mencionen en els paràgrafs següents: les referències a Espanya, Txecoslovàquia... –hui República Txeca o Txèquia i Eslovàquia–, o col·locar EE. UU. en Brasil... (§3).

4. Estableix el tema.

Burla de la ignorància dels joves d'EE. UU.

5. Fes un breu resum.

Anualment es realitza un estudi universitari en EE. UU. per a detectar les noves referències culturals i els coneixements dels joves preuniversitaris. A pesar de tindre sempre un ordinador en sa casa, els estudiants només adquireixen sabers i refermen creences pels

mitjans audiovisuals i informàtics contemporanis. Són freqüents els seus errors culturals més bàsics i creuen que les circumstàncies actuals constitueixen una situació que no ha sigut diferent mai. (La ignorància dels continguts més elementals de l'ensenyança secundària produeixen la rialla dels estudiosos).

PÀGINA 60

6. Podríem afirmar que el tipus d'estructura d'aquest text [«Món infantil»] és circular? Per què?

Hi ha dues expressions que es repeteixen al principi i al final del text (l. 1 i 12): «Els xiquets són terribles». L'estructura és circular, però el text avança en concreció amb l'exclamació última: mostra del sentit materialista –e inhumà– de la vida.

7. El text «L'amistat» del italià Francesco Alberoni comença amb una idea general, abstracta i va detallant amb exemples molt concrets. Així i tot, podríem afirmar que el tipus d'estructura d'aquest text és reiteratiu? Per què?

La reiteració està marcada per la repetició anafòrica dels girs «en l'amistat», «l'amistat», «un amic»... en tantes ocasions al llarg del text.

PÀGINA 61

8. Anàlisi i síntesi del text següent [«La dependència dels joves del 'messenger' inquieta els metges»]:

1. **Establiment del tema.** Alerta sobre l'addicció de l'ordinador en els adolescents. El titular és clarament temàtic.

2. **Breu resum del seu contingut.** Les noves TIC creen addicció en els adolescents. La dependència obsessiva de mòbils i ordinadors produeix conseqüències mòrbides, des de les patologies fisiològiques [sordera (selectiva), anquilosament muscular] fins a les socials [aïllament, abandonament de jocs en grup i comunicació directa] i les psicològiques [irascibilitat]. Una solució de tan arrelada malaltia és l'abstinència: prohibir l'ús de les TIC i recuperar l'ús gradualment i raonadament.

3. **Descripció i explicació del seu esquema organitzatiu:** Parts temàtiques constitutives i la seua articulació.

- a) **Tesi**

El títol és temàtic: «La dependència dels joves del 'messengers' inquieta els metges».

La tesi és explícita (titular i l. 1-2, és a dir, a l'inici del text): La dependència juvenil de les TIC arriba a ser patològica i, psicosocialment, perillosa.

- b) **Arguments**

Estem davant d'un text expositivoargumentatiu, que pretén detallar les conseqüències del caràcter nociu de l'ús de les TIC –és a dir, estableix per què diem que és nociu l'abús de les TIC– i proposa una solució. Tenint en compte això, la tesi de l'autor se sustenta en diversos arguments presentats com racionals:

• Argument d'exemplarització:

«nois i (...) noies de 14 o 15 anys (...) arriben a casa (...) corren a connectar-se...» (l. 11ss.).

• Argument d'autoritat:

«confirma el psicòleg (...) de la unitat d'adiccions de l'Hospital ...» (l. 8ss.).

• Argument estadístic:

«per a la majoria d'adolescents» (l. 1-2), «el 10% dels adolescents...» (l. 6), «el 7% dedica...» (l. 7), «un creixent sector de nois i (...) de noies...» (l. 11).

Arguments basats en veritats indiscutibles o sabers acceptats per la societat (a partir de l'observació de la realitat):

- L'absència o l'escassetat de comunicació interpersonal directa i d'interrelació social és nociva en el ser humà
- L'exclusiva obsessió de la comunicació per mitjans tecnològics aïlla socialment i pertorba els hàbits i les reaccions psicològiques en la relació directa

c) Esquema estructural

El text consta de cinc paràgrafs. Presenta tres parts temàtiques:

1. Presentació [§1]. Les TIC creen addicció en els adolescents. Eixa dependència és una malaltia: generalització (tesi).
2. Cos argumentatiu: per què diem que és una malaltia. [§2, 3, 4]
 - §2. Exemplarització: Obsessió pel messenger de xics quinzeanys. (Constatació de la malaltia)

- §3. Hi ha símptomes d'addicció i altres problemes afegits: alteracions fisiològiques, manca d'higiene, deshabitació de costums esportius, augment de la irascibilitat, males qualificacions acadèmiques i marginalitat o soledat inconscient. (Conseqüències de la malaltia)

- §4. Desinhibició i falsejament d'identitat. (Causes de la malaltia)

3. Tancament. Proposta de solució (conclusió): § 5.

L'abstinència com a inici de solució. Recuperació de costums socials amb amics en presència real (no virtual o cibernètica)...

d) Tipus d'estructura

El tipus d'estructura del text és analitzant: la tesi va al principi del text. En el seu conjunt, les funcions dominants són la representativa (explica la realitat) i l'apel·lativa (intent de resposta del receptor); també hi ha funció emotiva (expressió de la subjetivitat de l'autora).

9. Escriu un breu text sobre l'ús de la llengua pròpia en què es desenvolupe fidelment l'esquema estructural, aportant-ne un argument d'autoritat i un altre estadístic.

Argument d'autoritat: «Segons la Directora General de Centres, de la Conselleria d'Educació, ...». Argument estadístic: «en el 89% dels IES, el 70% dels centres concertats i el 45% dels centres privats sense concert aducatiu...».

Resposta lliure.

3 L'adequació I. Tipologia del text

PÀGINA 69

1. Inventa o recorda alguna situació en què la distinció entre destinatari i receptor provoque un conflicte o una polèmica. El cas dels micròfons en funcionament, quan l'emissor confia que estan desactivats, pot servir-te per a exemplificar amb fets reals.

Es pot ampliar i completar el següent quadre.

Situació	Destinatari	Receptor
Micròfons oberts. Un cantant diu als seus companys de banda: «El públic és impre-sentable. Una més i ens n'anem».	El seu grup d'amics de banda musical	El públic present...
Conversa ordinària. Maria diu: «Joan és un poc fantasiós, per no dir embuster: ell conta una cosa i se la creu».	Dirigit a un grup d'amics (Tere, Mati i Lupe)	Joan està al costat i escolta...

PÀGINA 93

2. Llig amb atenció el text «Els drets del lector», de Mario Máñez i M. Pilar Martínez (*Guia per a fer bons lectors*, València, 2009).

- A) Ordena cronològicament els actes comunicatius que es desprenen de les següents situacions.

Ordre: 4, 3, 2, 1.

- B) Comenta la intenció dels emissors en cadascun d'ells tenint present els factors de la comunicació pertinents en cada cas.

Cal tindre en compte els sis factors bàsics de cadascuna de les quatre comunicacions de manera diferenciada. Es podrà, per tant, omplir el següent quadre amb les dades i circumstàncies que ací, com a exemple, s'especifiquen, o amb moltes altres contingències imaginades per l'estudiant.

	Acte de comunicació			
	1	2	3	4
Context / Situació	El professor entrega... en l'aula l'horari de classe a principi de curs... (per a guanyar-se als estudiants...)	La Biblioteca Valenciana publica... en 2011 (dins del programa de motivació i foment de la lectura...)	Dos coautors escriuen... (volen que agrade a la B. V.i, després, a docents i llibrers...)	Daniel Pennac va escriure l'original... publicat en format de llibre (nova campanya de foment heterodoxe de la lectura)
Emissor	El professor	Responsable de la B. V.	Coautors (traductors, adaptadors)	D. Pennac
Receptor	Estudiants presents de 2n batx	Professorat, alumnat, llibrers...	Professorat, alumnat, llibrers...	Públic de llengua francesa: professorat, llibrers...
Missatge	"Els drets del lector" (El text escrit)	El text escrit i visual. (amb colors, maquetació especial...)	El text escrit	El text escrit... (amb possible maquetació...)
Canal	Un full amb el text: una fotocòpia (o el llibre de text)	Follet. Possibilitat de llibret	Document word. Full imprés	Llibre
Codi	Valencià	Valencià	Valencià	Francés

C) Busca en el text en què podem apreciar que l'original ha sigut escrit per l'emissor de l'acte comunicatiu 4 i, després, adaptat pels emissors de l'acte comunicatiu 2.

Autor 4 (Daniel Pennac). Es menciona D. Pennac en la introducció (l. 3). S'esmenta també el novel·lista francès Balzac, 1799-1850 (l. 22).

Autors 2 (coautors). Es menciona l'escriptor valencià Joanot Martorell, autor de *Tirant lo Blanch* (l. 13). s'afegien els noms dels escriptors Ferran Torrent, Sedaví, 1951, i Enric Larreula, Barcelona, 1941 (l. 22).

PÀGINA 94

3. Comenta la tipologia del text «La bona educació dels ciutadans de les Bahames», del psicòleg Ferran Suay, i assenyalas els seus trets característics i les veus del discurs. Finalment, justifica quines són les funcions predominants.

Tipologia del text. Text literari. Narratiu. Es tracta d'un conte per a reflexionar.

Característiques. Al contar una història, es recorre al temps passat. Té tots els elements o ingredients d'un conte o narració:

- Personatges: l'oncle Enric i els seus amics, la núvia del nét de l'oncle, els ciutadans de les Bahames...
- Acció: anècdotes de l'oncle i el succés concret de la visita de la núvia del nét de l'oncle Enric i les seues conseqüències.
- Temps: «Fa poc...» (l. 1).
- Espai (situació, lloc): «en una reunió familiar» (l. 1), sense més concreció.
- I, a més a més, ens trobem amb una intriga i una reflexió (últim paràgraf).

Veus del discurs.

1. El narrador dels successos, marc d'altres anècdotes (l. 1-5): el nebot de l'oncle Enric
2. Veu en estil directe de l'oncle Enric: l. 6-8. (Hi ha acotació de la veu del narrador, entre ratlles, l. 6)
3. Veu del narrador, de nou (l. 9-13): el nebot
4. Una veu desconeguda, en estil directe (l. 14)
5. Veu del narrador, de nou (l. 15-18): el nebot
6. Veu de la núvia del nét de l'oncle Enric (l. 19), en castellà
7. Veu del narrador (l. 20-38): el nebot. S'al·ludeix a altres conversacions; per exemple, al canvi de codi (de valencià a castellà) dels set participants (l. 20ss.) i també s'al·ludeix al pensament de l'oncle Enric (l. 32ss., fins al final, l. 38).

Funcions predominants.

- Funció estètica. (Text literari)
- Funció representativa. (El cas i les anècdotes narra-des...)
- En menor grau, funció expressiva; i també un possible ús apel·latiu. Potser aquesta siga la funció de la "moralitat"...

PÀGINA 95

9. Llig un dels periòdics locals o provincials, i escriu una carta al director per a congratular-te o per a recriminar una de les seues informacions, amb l'aportació d'alguna dada, detall o experiència que avale el teu punt de vista.

Resposta oberta.

4 L'adequació II. Participants de la comunicació

PÀGINA 115

Figures literàries valoratives

- Metàfora. Per a nosaltres, ella va ser un tsunami. Vanesa és un terratrèmol. Vicent és el dimoni en persona.
- Sinestèsia. Combina colors calents amb freds.
- Personificació. Els núvols ploraven llàgrimes d'alegria per al llaurador. Es van estremir les estrelles per la mort del seu iaio.
- Símil. L'he volgut com a una germana.
- Metonímia. M'he engolit en un dia l'últim Harry Potter.
- Hipèrbole. És un interès més alt que Pau Gasol. És d'eixes persones que té milions d'amics en el seu poble.
- Interrogació retòrica. I qui no ha comés una relliscada en la seua vida?
- Ironia. Jo crec que analfabeta total no és! Senzillament, s'equivoca perquè té boca (no perquè siga ignorant).

PÀGINA 116

1. Identifica oralment algun tret d'humor en el text de Q. Monzó [«Correu comercial!», de 1996, sobre la seguretat dels nostres edificis, extret del recull d'articles *Del tot indefens davant dels hostils imperis alienígenes*.
 - Hi ha molts moments d'humor:
 - a) sempre al voltant de la repetició de la frase màgica «Correu comercial!» (o l'expressió substitutiva «dus paraules màgiques», l. 17-18) que apareix en les quatre situacions descrites en el text:
 - l. 4, la frase màgica obridora: «Correu comercial!».
 - l. 5-7, amb la mateixa frase final.
 - l. 10-11: «És un acte reflexiu que els parents dels gossos de Pavlov».
 La repetició de la frase màgica és un nou punt d'humor més avant: l. 13-14.
 - b) Des de la l. 15 («Als delinqüents...») i l'ús del diminutiu «manetes» (l. 16).
 - c) Les mencions de llocs de prestigi, per contrast: «París, Cincinnati...» (l. 17).
 - d) El final és sorprenent i humorístic: l. 19 ss. («A Jericó, els israelites...») i de nou la repetició de la frase màgica i humorística: «Correu comercial!» (l. 22).
 - La ironia al llarg del text li dona un to humorístic. La ironia s'usa per potenciar més la crítica. Per exemple: «abans de permetre l'entrada a ningú» (l. 12): en un principi sembla donar-li importància a la càmera de vídeo instal·lada als edificis –per la seguretat–, en canvi intenta la burla amb aquesta situació. I, a més a més, remarca aquesta burla amb la ironia de l'expressió «n'hi ha prou» (l. 16) i similars que postren la facilitat per der-

rotar els «sistemes de seguretat» «sofisticadíssims» (l. 17).

També és possible enfocar la resposta explicant les expressions col·loquials en el text. Les expressions col·loquials adquireixen un important valor. Podem diferenciar tres tipus:

1. expressions hiperbòliques («sense pensar-s'ho ni una mil·lèsima de segon», l. 10)
2. diminutius («posen el dit al botonet», l. 10)
3. les més usuals o habituals de la conversa («tant se val», l. 13)

En general, el valor d'aquestes expressions col·loquials es redueix al fet d'aproximar el receptor tant a l'emissor como a la situació plasmada al text. Preval la clara intenció d'amenitzar la situació, donant-li, fins i tot, un toc d'humor.

Al contrari, també són humorístiques les mencions de referències culturals cultes, com les citacions dels gossos de Pavlov («parents dels gossos de Pavlov», l. 11), Jericó («Eren altres temps. Avui no els caldria tant d'esforç», l. 20: amb una intenció més profunda també i sarcàstica), etc.

PÀGINA 123

Text per a ser analitzat per tu: «Sobre educacions i maleducacions»

Alguns trets ressenyables són els següents:

• Participants

Emissor.

Es tracta d'una aparent carta al director; però pot ser un senzill article d'opinió. Va firmada i assenyalada la ciutat des de la que s'escriu. L'autora no ens resulta coneguda: M. Conxa Montagud. I escriu des de Lleida.

Aquest article d'opinió va ser publicat en la secció «Torre de Guaita», en el número 200 de *Ressó de ponent*, la revista de l'Ateneu Popular de Lleida, 2008, pàg. 33.

Receptor. És el sector de pares i de professors en relació amb xics de poca edat.

Estem davant d'un text extremadament modalitzat. La subjectivitat és notable en tots els seus aspectes:

- Modalització epistèmica: l'autora demostra un ampli coneixement de l'assumpte problemàtic abordat.
- Modalització deòntica: l'autora es permet adoptar una posició en què dicta el que s'ha de fer per a resoldre, pal·liar, minvar, atenuar o afrontar el problema de la indisciplina i la dictadura dels capritxos infantils.
- Modalització valorativa: són constants els trets apreciatius i despreciatius en el judici que la situació narrada mereix a l'autora. L'opinió de l'autora s'aprecia, sense inconvenients, en la següent concisa relació de modalitzacions. Destaquem, entre altres trets, els següents:

• Modalitzacions

- a) Dixi. Ús de la 1a pers. del sing.: irromp en la l. 5: miro, intueixo...; em (7), i en plural inclusiu: als nostres (15)

- b) Verbs modals: em va fer reflexionar (7); a continuació s'afeg el resultat del pensament i de la desaprovació dels fets –com si diguera “penso” i “horroritza”, és a dir, un verb volitiu i un verb emocional.
 - c) Qualificació: el lèxic valoratiu és molt emprat: pujar de to, crits, plors (3), el marrec, deixa caure (4) o el greu impropri vulgaríssim *mala puta* (4), entossudida mala educació (6)... i les veus autoritat, dignitat, aparent (9), difícils (15), amor (15).
 - d) Quantificació: cada colp més atabalada (3), pagaran molt cara (10), més agressives, més raonable (13)...
 - e) Modalitat oracional: predomina l'oració enunciativa i declarativa, però és necessari destacar la subjectivitat que es deriva de l'ús de complements oracionals: efectivament (5), certament (16).
 - f) Figures literàries valoratives: hem de ressaltar la ironia en l'expressió “beatífica filosofia” (12).
 - g) Variació conscient de registres i nivells de llengua: la incursió de l'estil directe –mare i fill– caracteritza el personatge del conte-paràbola narrat que serveix l'autora com a anècdota de què extraure les seues reflexions i elevar a categoria les seues ensenyances ètiques (educatives). D'ací la frase feta “anys i panys” i les repeticions “cada colp”, “de cop” (3, 4, 12, 13).
2. **Escriu dos textos, entre 150 i 200 paraules, sobre el domini i l'ús d'un idioma estranger que tenen**

els estudiants a l'acabar el batxillerat. En el primer, ha de dominar per complet la impersonalització en l'enunciat i, en el segon, ha d'imperar la teua subjectivitat notablement.

Resposta oberta.

Es poden incorporar a la resposta expressions semblants a què segueixen.

a) *Text impersonal*

El 95% dels estudiants no domina la llengua estrangera que ha cursat durant tants anys.

A l'eixir a l'estranger, es tenen dificultats de comunicació en la llengua de destí.

En la universitat, encara més del 50% dels estudiants no pot consultar bibliografia en anglés, francés o alemany, perquè no es coneix bé l'idioma.

b) *Text modalitzat*

És lamentable que... Poc (bo) diu del sistema educatiu que, després de més de 8 anys d'estudi, no se sàpia anglés o francés o alemany o xinés... com per a mantindre una conversació fluida.

Resulta vergonyós comparar amb altres estudiants estrangers que han après valencià en poc de temps: ho entenen durant el seu primer any d'estada ací, i ho parlen prou bé durant el segon. Enveja ens dona...

5 L'adequació III. Registre idiomàtic

PÀGINA 124

Exercicis d'aplicació

Respon si les següents expressions, en les situacions que es concreten, són adequades. Aplica els teus coneixements i la teua intuïció.

1. «A fer la mà, tu. Vés-te'n a cagar», va dir l'entrenador X. Mourinho a l'àrbitre. Immediatament va ser expulsat de la banqueta. El *mister* es va estranyar.

Registre inadequat, perquè és vulgar. A més, és vulgar en una situació en què el comportament lingüístic ha de ser respectuós, a pesar que hi haja tensió en un partit de competició oficial.

2. Un jove de díhuit anys, quan li presenten el director del col·legi major on residirà, el doctor Alejandro Alcocer, saluda: «Com va això?». El jove se sorprén de la cara que li va a fer el veterà professor.

Registre inadequat, perquè l'estudiant usa un nivell molt popular, amb un registre excessivament col·loquial. Les possibilitats adequades són infinites: *Molt de gust. Com està vostè? És una satisfacció saludar-lo. Bon dia, és un plaer. Bon dia, professor: moltes gràcies per acceptar-me...*

3. En una prova escrita de Literatura: «Bueno, jo crec que l'autor no sabia ni el que es feia i va endevinar la tecla per xamba: tots els versos tenen un ritme que mola en aquesta novel·la. Ademés l'autor és un impostor: eixes idees són les meues. Jo mai ho haguera dit així, però pense exactament igual que diu el text. L'autor és un lladre d'idees: no entenc com pot ser famós amb les meues idees».

Registre inadequat. La resposta escrita de l'estudiant és excessivament col·loquial, repetitiva, impetuosa e ignorant. I a més a més presenta incorreccions ortogràfiques.

PÀGINA 125

4. Historieta gràfica. Diversos companys de classe posaran paraules a la historieta dibuixada.

Resposta oberta.

Podem recolzar-nos en la imaginació: pot narrar-se una història real, truculenta, de violència i terror, o una broma d'algué que vol espantar a un amic i s'equivoca de persona, i la deixa perplexa o traumatitzada per a la resta dels seus dies... O que, quan, el bromista es retira, torna l'altra persona i...

PÀGINA 147

5. Comenta les característiques rellevants del codi idiomàtic del text «Les salines de Torre Vieja».

Es pot comentar el text a partir de les següents característiques:

Situació: formal. (àmbit: públic. Text escrit)

Codi: elaborat

Norma lingüística: acadèmica... (i popular: desenfadada)

Nivell sociolingüístic: culte / mitjà

Registre: culte tècnic / estàndard culte / estàndard mitjà. Cal tindre en compte el caràcter divulgatiu del text. Exemples:

a) Registre culte: lèxic i referències culturals: pàtina, hectàrees (l. 2), la menció de la data històrica: l'any 1928 (l. 4), l'explicació del procés de la salinització (l. 4-6) i el tècnic paràgraf 3

b) Registre mitjà i expressions populars: la comparació amb els camps de futbol (l. 2), el paràgraf 2: escrit amb humor polític

6. És el teu torn. Has d'escriure tres textos, un de nivell culte, un altre de nivell mitjà o estàndard i un altre de nivell vulgar, amb un contingut igual o semblant. Canvia també la sintaxi, no sols el lèxic. Cada text no ha de sobrepassar les quinze línies.

Resposta oberta.

Una vegada que l'estudiant haja intentat la solució lliurement, se li aconsellarà començar pel nivell mitjà (o, en tot cas, pel nivell vulgar).

6 La cohesió

PÀGINA 150

Activitats

1. En el diari *La Veu d'Elx*, es va poder llegir antany una breu crònica: [...] Pobresa de vocabulari? Manca de cohesió? Contradiccions i repeticions? Redacta tu la crònica amb millors arts verbals.

Les contradiccions que hi ha en el text i la falta de cohesió pareixen ser pel corresponsal periodístic que escriu quasi de sentides, que no ha presenciat el partit en directe, i, sobretot, que escriu precipitadament sobre una plantilla –o escrit previ– que va retocant. Els errors s'acumulen i resulta un desbarat de crònica: repeticions de paraules, alteracions cronològiques.

Redacció original	Possible nova redacció
«Als dèssset minuts l'àrbitre va expulsar Cecilio, del Crevillent, per agressió sense baló a un contrari; als trenta, Marcelo, del Dénia, va agredir l'àrbitre a punyades per assenyalar-li una rigorosa falta; amb anterioritat, Olivares va agredir Marcelo i el jutge va expulsar Olivares.	[Una breu introducció] Crevillent 6, Dénia, 0. Partit molt accidentat i amb excessius brots de violència, que no va saber atallar l'àrbitre de la contesa, senyor Pinto, del col·legi valencià. Va haver-hi tres expulsats:
Un jutge de línia va haver de ser assistit d'un cop d'ampolla que li va propinar el massatgista del Dénia.	[Es reordena cronològicament] de l'equip local, Cecilio, per agressió sense baló a un contrari (min. 17), i Olivares, per joc perillós sobre Marcelo (min. 27), i, poc després, el mateix Marcelo, que va agredir l'àrbitre a punyades per assenyalar-li una falta inexistent (min. 30).
Els sis gols del Crevillent van ser marcats durant el descans.	Un jutge de línia va ser assistit d'un cop d'ampolla del massatgista del Dénia, que no va ser sancionat.
Partit, en fi, molt mogut de joc i incidents, amb abundants canvis en el marcador i de gran correcció per part dels jugadors. Va arbitrar molt bé el senyor Pinto, del col·legi valencià, que va estar regular tirant a mal».	Els sis gols del Crevillent van ser marcats en la represa. [Cal especificar els minuts i els autors, com a mínim] Partit, en fi, dominat per la tensió: amb un comportament antiesportiu dels jugadors i un pessim arbitratge. El voluminós resultat no va ser suficient per a alliberar el guanyador del descens de categoria. El Crevillent necessitava una diferència favorable de set gols.

PÀGINA 160

2. «Serà que jo no anava!». Explica aquest acudit amb terminologia lingüística: metallenguatge, metalingüístic, dixi.

El primer emissor usa una expressió vulgar, allunyada de la norma acadèmica que dicta que es col·loque el pronom de primera persona (jo) al final de la sèrie:

«*Jo, la Marta i el Joan...».

El segon emissor corregeix i recorre a un ús metalingüístic del valor de “jo”. Eixe “jo” té un valor díctic: no es refereix al parlant –el segon emissor–, sinó que es tracta d'una correcció pròpia del metallenguatge: s'explica, amb un exemple, el codi lingüístic valencià amb el mateix codi valencià.

La tercera intervenció –de nou l'emissor primer– culmina l'acudit, perquè l'emissor, ignorant lingüística, no ha comprés la correcció metalingüística o el metallenguatge de l'emissor segon, i interpreta la dixi del “jo” incorrectament: creu que el segon “jo” indica al segon emissor i no a ell mateix.

PÀGINA 173

3. Analitza els mecanismes de cohesió textual en el microrelat «Tasques gramaticals», del xilè Juan Armando Epple.

Entre altres trets, podem destacar els següents:

• Cohesió lexicosemàntica

Paraula o expressió clau: «trucs de poder» (l. 1 i 6).

L'esfera conceptual més pròdiga en el text es refereix al camp polític: poder, president, ministre, Secretaria, convocatòria, eleccions...

Les repeticions vénen subratllades, a més de pel vocabulari polític, per la clara duplicat de l'estructura: Interior, eleccions, electoral. Formen un clar camp semàntic.

• Cohesió gramatical

Paralelisme: l'organització del text es basa en el paralelisme dels paràgrafs 1 i 2: “ministre de l'Interior” (l. 2 i 6), “trucs del poder” (l. 1 i 6), “telegrafia” (l. 1 i 6) i també la fórmula de l'estil directe (amb cometes) dels paràgrafs 1 i 2.

Elements endofòrics. Destaquem en este breu text com a tret cohesionador l'anàfora: “des de les seues vacances” (del president), l. 1-2, “al seu ministre” (l. 2), “el seu lloc” (l. 7)...

Es pot assenyalar la dixi espacial, encara que, en realitat, es tracta d'una expressió exofòrica: Al conèixer –o no– el lloc d'edició o la referència nacional, es comprén el sentit de “altres països” (5).

Verbs. La línia temporal del text és el present (“telegrafia”, l. 1 i 6; “signen”, 9). En el paràgraf 2 s'usa, per fi, el futur: amb eixe canvi de línia temporal, s'assegura el canvi en el poder: “assumirà”, 8.

• Connectors

No hi ha connectors que ressenyar: la cohesió lexicosemàntica i la cohesió gramatical són rellevants en aquest text. L'estructura està basada en el paralelisme dels dos paràgrafs.

4. Redacta una carta al director d'un periòdic, de no més de 300 paraules, sobre la inexistència d'estius solidaris en països en via de desenvolupament protagonitzats per estudiants del batxillerat espanyol, en la qual empres dos connectors d'ordre del discurs, dos que indiquen oposició i un més de reformulació. Resposta oberta.

7 Comentari crític

PÀGINA 183

Text per a ser analitzat per tu: «Setge, escola i família»

Resposta oberta.

Activitats

1. Manifesta la teua opinió sobre les places d'estacionament reservades a senyores. (Màxim, 200 paraules).

Resposta oberta.

PÀGINA 184

2. Llig el manuscrit que es reproduïx. Es tracta d'unes respostes a un examen. Procedeix tu a valorar la forma i la presentació del text. Comenta amb breu-tat si l'estudiant ha escrit un text respectuós amb les característiques d'un text ben construït.

No ha respost respectuosament ni ha presentat un text ben construït.

Les característiques d'un bon text es poden sintetitzar en el compliment dels trets següents: 1. Unitat temàtica. 2. Coherència. 3. Cohesió. 4. Adequació. 5. Presentació i correcció. 6. Estilística.

El text que analitzem és una resposta a un examen de llengua. El text no s'ajusta a les característiques exigides per a establir un bon text.

Entre altres exemples, podem destacar els següents:

1. No té unitat temàtica: juxtaposa respostes que no guarden relació entre si. Sembla que són respostes a preguntes diferents.
2. No respecta la coherència estructural: no hi ha diferenciació entre una resposta i una altra, no s'escriuen epígrafs o enunciats de les qüestions que cal resoldre...

3. Les errates de cohesió són constants en la redacció: repeticions innecessàries i molestes, etc.

4. La falta d'adequació s'aprecia en tot l'escrit. Es tracta d'una situació formal -una prova escrita o un examen-, encara que siga un text improvisat. Hi ha discordança entre tipus de text i nivell o registre idiomàtic: l'estudiant ha d'utilitzar un registre culte o estàndard culte, propi del codi lingüístic elaborat. Són exagerats i impropis els popularismes i les imprecisions discursives i gramaticals.

Potser les més evidents distorsions de l'adequació es veguen amb claretat en les tres últimes línies: un acomiadament absolutament inadequat.

5. A simple vista, la presentació és inadequada també. I són excessives les incorreccions d'escriptura: esborradures, ratllades amb forma de parèntesi, correccions d'escriptura, incorporació de línies verticals en el marge dret, asteriscos i fletxes (com si es tractara d'un esborrany), cometes entre línies per a no reescriure això de la línia superior, etc.

Hi ha errors greus que poden produir la rialla: “*Per exemple un exemple...”, “*el bisbe i senyora”.

Si es llig lentament en classe, el professor pot anar orientant l'escriptura i corregint els errors: es proposarà una redacció i una presentació més correctes i adequades.

PÀGINA 185

3. Dóna la teua opinió sobre el contingut del fragment de *L'illa de Maïans* (1985), de Quim Monzó, sense entretindre't en la valoració.

Resposta oberta.

2 Fonètica i fonologia

PÀGINA 207

1. Sona igual la <r> de les paraules *aroma* i *Enric*? Són fonemes distints? Per què? Troba algunes paraules que només es diferencien en eixos sons.

- No sonen igual. S'escriuen amb una sola "r", però no sonen igual: <aroma>: [aróma] So alveolar, vibrant i suau (o simple): ròtic bategant <Enric>: [eník] So alveolar, vibrant múltiple (o fort): ròtic vibrant
- Sí són fonemes distints. Es tracta de sons diferents que poden formar paraules distintes amb l'única diferència d'un so per l'altre.
- Paraules diferents amb [r] o [r̄]: moro, morro; parell, parrell; arabans, arrabans...

2. Sabries demostrar que dos sons consonàntics constitueixen fonemes distints? Exemplifica-ho.

L'explicació de l'exercici anterior ja és vàlida.

Quan varia només un so per un altre en qualsevol paraula de paraules, estem davant de dos fonemes: fonemes sustentats en eixos sons diferents. És a dir, si canviem un sol so per un altre en una paraula i obtenim una paraula distinta, estem davant de dos fonemes. Per a establir o identificar un so (i, posteriorment, un fonema), no ens importa si l'escriptura és igual o si són lletres distintes.

Exemples: *casa*, *cassa*; *castell*, *pastell*; *casta*, *pasta*; *parta*, *porta*; *aranya*, *arada*; *arc*, *arç*...

3. La cadena fonològica. La cadena fonològica és un joc que consisteix a canviar un sol so-fonema d'una paraula donada (paraula d'eixida) fins a arribar a una altra paraula (paraula meta), amb el mateix nombre de sons-fonemes, encara que no es coincideix en el nombre de lletres. Els passos intermedis han de ser, obvi és, paraules en valencià acadèmic. Podem jugar amb quatre sons-fonemes, o més. Les paraules seran proposades pels alumnes. Guanya qui ho realitza ben abans i amb menys paraules. Ex.: *cotxe* → *passa*. Solució possible: *cotxe*, *cope* (del verb copar), *copa*, *cosa*, *casa*, *passa*. Ara intenta-ho tu: *lloba* → *però*.

Una solució possible: *lloba* [lóba] → *llora* → *lloro* → *moro* → *mero* → *però*.

PÀGINA 211

4. Individualment o per parelles, es prepara un concurs preguntant si la <e> o la <o> són obertes o tancades. Les paraules han d'aparèixer en els exemples del llibre.

Joc lliure.

5. Superada l'activitat anterior amb èxit, es pot procedir a ampliar el llistat de paraules amb la consulta del DOPV, i continuar el concurs.

Joc lliure.

PÀGINA 213

6. Afegeix altres parelles de paraules que es diferencien tan sols en la titlla diacrítica i escriu una frase en què apareguen les dues paraules.

Mà (substantiu, 'extremitat del braç') – ma (possessiu): *Demà donarem la mà a Unai en ma casa.*

Món (substantiu, 'univers') – mon (possessiu) [món]: *Li va dir a mon pare que volia donar la volta al món.*

Sèu (substantiu, 'greix') – seu ('lloc', 'catedral', 'possessiu'): *Va fer sabó amb el seu del seu bestiar d'ovelles per a la seu de l'església.*

Sí (adverbi d'afirmació; pl.: síis) – si (substantiu, 'part anterior del pit'; pl. sis. També conjunció condicional, nota de música, pronom de 3a persona): *Si dius sí, encertaràs.*

Sóc (verb ésser) – soc [sók] ('calcer format per un sol tros de fusta buitat'; també 'tros de soca separat de l'arbre'): *Jo sóc la persona que calçava un soc i una sabatilla esportiva.*

Tòs (substantiu, 'occípit, nuca') – tos (substantiu, 'expectoració'): *Li va entrar un atac de tos, va perdre l'equilibri, va caure d'esquena i es va donar un tremend colp en el bescoll.*

Véu – veu (3a pers. del passat simple i del present del verb veure): *Ella véu allò que ara ella veu, però no ho sap.*

PÀGINA 214

7. Col·loca la dièresi, o l'accent, si correspon, en la vocal {i, u} dels buits:

lluït, lindòleum, aïllar, seduïda, obeïeu, ensaïmada, suïcidi, veï, veïns, Ucraïna, Suïssa, suís

PÀGINA 217

8. Escriu l'article *el*, *la*, *l'* segons corresponga en els buits següents:

l'oficina, la informació, la indústria, l'encarregada, la Unicef, el IRPF, l'OMIC, l'horari, la infermeria, l'esquai, la hipertensió, la ena, l'engiyer, la hipoteca, l'illa

PÀGINA 220

9. Hi ha paraules que només es diferencien en l'ús de les grafies b o v. Sonen de manera diferent, com sabem. Escriu oracions en què apareguen aquestes paraules:

abís ('abisme, profunditat immensurable') – avís ('acció i efecte d'avisar; escrit amb què avisa'): *Va rebre un avís; no obstant això, va caure per l'abís.*

baca ('part superior dels cotxes diligències') – vaca ('femella adulta del bou'): *Va col·locar en la baca la vaca.*

ball ('acció de ballar, reunió per a ballar') – vall ('planura o espai entre dos contraforts d'una serralada', 'conca d'un riu'; excavació llarga i estreta per a plantar

uns fonaments o per a altres objectes'): *La festa es va celebrar amb un ball en la vall de la seua finca.*

basta ('adj. fem. 'mancada de finor, delicadesa, poliment'; subst. 'punt llarg – vasta ('adj. fem. 'de gran extensió'): *Una germana té vasta cultura i l'altra és basta de cultura.*

bellesa ('allò que és bell, conjunt de gràcies o qualitats que desperten en nosaltres un sentiment d'admiració') – *vellesa* ('qualitat de vell, edat avançada'): *Ha aconseguit la seua major bellesa amb els anys de la vellesa.*

bena ('tira de roba aplicada a subjectar els apòsits o a lligar o embolicar un membre') – *vena* ('cadascun dels vasos que porten la sang al cor', 'inspiració'): *Li va col·locar una bena perquè no es dessagnara per la vena de la monyica.*

beure ('engolir un líquid') – *veure* ('percebre els objectes posats a l'acció de la llum', 'reconèixer amb atenció'): *Mengen i beguen, que em folgue de veure beure...*

10. Digues el significat de les següents paraules i escriu una frase usant cada una d'elles:

actitud ('disposició o manera de portar-se algú respecte de qualsevol persona o cosa') – *aptitud* ('qualitat d'apte'): *Té una actitud reprovable, precisament perquè la seua aptitud és suficient.*

acte ('acció o fet realitzat per l'home'; funció o cerimònia pública') – *apte* ('bo, propi per a fer alguna cosa; hàbil, disposat'): *És el seu primer acte de servici: va ser declarat apte per a l'exercici d'aquest treball.*

11. Escriu m o n segons corresponga en els següents casos. La regla general és la següent: s'escriu <m> davant de b, p, m (immortal, immediat); s'escriu <n> davant de v (canviar). Però hi ha excepcions. Escriu m o n en els buits:

benparlat, enmig, tanmateix, circumval·lació...

Altres paraules: confesar, enfilat, infern...

12. La consonant final de paraula en síl·laba composta sol ser sorda (-p, -t, -c): cap, llop; edat, tenacitat; amic, atac. Però hi ha excepcions. Escriu la sorda (p, t, k) o la sonora (b, d, g) que corresponga:

- xenòfob, hidròfob, síl·lab, bisíl·lab, adob, aljub, cub, tub
- fred, Valladolid, quietud, sol·litud, Alfred, David, sud, fluid
- demagog, filòleg, mag, pedagog

13. La grafia "l·l" representa el so de la el·la geminada [ll]. Utilitza la memòria fotogràfica i memoritza la següent llista reduïda dels cultismes amb "l·l" més freqüents; et serà senzill afegir mentalment paraules derivades. Després pregunta a deu amics i coneguts de cursos inferiors sobre l'ortografia de deu d'aquestes mateixes paraules i presenta un percentatge d'encerts, concretant si eren estudiants, o no, els teus enquestats.

Resposta oberta.

14. La grafia <h>. Investiga un poc. S'escriuen amb hac (h), en castellà i en italià, les paraules corresponents a aquestes del valencià?

Valencià	Castellà	Italià
Hui, avui	Hoy (però també el cultisme odierno, adjectiu)	Oggi
Hivern	Invierno (però també el cultisme hibernar)	Inverno (Ibernazione)
Orfe, òrfena	Huérano, huérfana (però també orfanato, orfandad)	Orfano, orfana (Orfanotrofio, orfanezza)
Ou	Huevo (però també oval, oviparo, óvulo)	Uovo (Ovale, oviparo, ovulo)
Os	Hueso (però també óseo, osamenta, osario)	Osso (Osseo, ossatura, ossario)
Orxata	Horchata	Orzata
Coet	Cohete	Missile, razzo
Harmonia	Armonía, Harmonía	Armonia

15. Quin és el significat d'aquestes paraules? Aprén quina és la seua ortografia i escriu una oració de cadascuna d'elles:

tothom: tota la gent, totes les persones

subhasta: venda pública al millor postor; adjudicació de l'execució d'una obra, etc. al concurrent que ofereix millors condicions.

subtrahend: quantitat que cal restar d'una altra.

aleshores: llavors, en aquell moment, en aquell temps.

16. Com sona la -ch en «Tirant lo Blanch»? Coneixes altres casos semblants?

Sona com una consonant velar oclusiva sorda [blánk].

Antigament s'usava el dígraf "ch" en posició final per a representar el so [k], grafia que es conserva encara en alguns llinatges: Doménech, Estruch, March, Pitarch, Albiach, Bosch, Broch, Benlloch.

Fa temps es van usar els topònims Alberich, Albui-xech; hui s'escriu més acadèmicament i normativament Alberic.

PÀGINA 221

17. Col·loca en els buits les grafies que procedisquen el so de les quals siga sibilant (s, ss, c, ç, z):

actuació, pallassos, sencera, cervesa, promesa, donzell, residus, gaspatxo, pressumpte, associació, dansa, esperança, Cèsar, cessar, Eivissa, qualssevol ('i la resta, i els altres'; en singular és qualsevol)

PÀGINA 227
18. Són obertes (o) o tancades (t) les vocals subratllades?

Sab <u>ó</u>	t	N <u>or</u> mes	t	T <u>en</u> dre	o	Guerr <u>e</u> r	t
C <u>o</u> ssi	o	Es <u>pon</u> ja	o	Ent <u>en</u> dre	t	Pre <u>ce</u> ptes	o
P <u>o</u> ls	o	M <u>o</u> de	o	Cont <u>en</u> dre	t	Es <u>co</u> mbren	o
E <u>sp</u> olsa <u>dor</u>	t	C <u>en</u> dra	o	Pre <u>ten</u> dre	t	Ad <u>je</u> ctiu	t
B <u>o</u> nic	o	Ver <u>d</u> a	o	Re <u>s</u> ta	t	Bai <u>e</u> ta	t
						Pos <u>a</u>	o

19. Són obertes (o) o tancades (t) les vocals <e, o> subratllades?

M <u>e</u> lic	t	He <u>r</u> eu	o	G <u>o</u> l	o	Ob <u>v</u> i	o
Col <u>i</u> seu	o	He <u>r</u> eu <u>e</u> s	t	H <u>e</u> rcules	o	Ob <u>r</u> es	o
St <u>o</u> p	o	He <u>r</u> et <u>g</u> e	t	Hom <u>o</u> genis	o	Ob <u>r</u> er	t
Auto <u>e</u> sc <u>o</u> la	o	En <u>u</u> resi	o	Inter <u>p</u> osa	o	Od <u>o</u> r	t
Can <u>d</u> ela	o	Ent <u>r</u> eo <u>b</u> rir	o	Inter <u>m</u> edi	o	O <u>e</u> st	t
Can <u>e</u> lob <u>r</u> e	o	Es <u>f</u> or <u>ç</u>	o	Met <u>g</u> essa	t	Pan <u>a</u> der	t
G <u>o</u> ta	t	G <u>o</u> la	t	Met <u>g</u> e	t	Z <u>o</u> mbi	o

20. Són sonores (sn) o sordes (sd) les lletres subratllades corresponents als sons sibilants?

despr <u>é</u> s	sn	alt <u>r</u> es objectes	sn
convulsi <u>o</u> nar	sd	normalit <u>z</u> ació	sn
assolim <u>e</u> nt	sd	profusió	sn
els am <u>i</u> cs	sn	llenguat <u>g</u> e	sn
es girav <u>a</u>	sn	els pares	sd
bons costums	sd	organització	sn
pos <u>a</u>	sn	la joia	sn
vertigin <u>o</u> s	sn	ales <u>h</u> ores	sn
u <u>s</u> mirarà	sn	zoo	sn
no em vaig pas	sd	habit <u>a</u> t <u>g</u> e	sn
les millo <u>r</u> es	sn	ro <u>j</u> os	sn
tsé-t <u>s</u> é	sd	les es <u>c</u> oles	sn

PÀGINA 229
21. Emmudeixen els sons de les lletres subratllades en el valencià general estàndar?

Passos l <u>e</u> nts	No sona. En registre culte i situacions formals pot pronunciar-se.
Amb normalit <u>a</u> t	No sona per fonosintaxi.
Comen <u>ç</u> ar	No emmudeix. No sona en algunes comarques valencianes i en la resta del territori catalanoparlant. És alié, per tant, al valencià general.
Amb el públic	No sona. En el valencià col·loquial la preposició sona [en]. En moltes zones, restableix el so complet de la preposició normativa al recolzar-se en la vocal següent: [ambelpúblik]
Com <u>p</u> te	No sona.

22. Transcriu els sons de les lletres subratllades.

Prò <u>x</u> im	[ks]
Dei <u>x</u> ava	[f]
Exig <u>e</u> nt	[zz]
Con <u>v</u> ertei <u>x</u>	[f]
Exp <u>l</u> icar-se	[s] per anar davant de consonant o [ks] en una pronunciació afectada

23. Quines vocals s'elideixen en aquestos casos de fonosintaxi? Subratlla les vocals elidides.

Aquella altra
Que et marca
Una allau d'imatges
Que em recordava
Mitjà hora

24. Intenta transcriure aquestes dedicatòries amb els signes fonètics que coneixes. És igual que l'ortografia acadèmica? Amb tant d'amor com desig. Lluís. Fes de la felicitat un símptoma de la teua intel·ligència. Raquel.

Una transcripció fonològica simplificada pot ser aquesta (amb arxifonemes):
[aM-táM-damóR koM-desíΣ] [luís]
[féS de-la-felisitáT uM-síMtoma de-la-téua-iMtelidzz éMsia] [řakéL]
Una transcripció fonètica simplificada pot ser aquesta (però hi ha moltes possibilitats):
/amb tánd-damóř kom desít/ /luís/
/fés de-la-felisitát un-símtoma de-la-téwa-intelidzzé nsia/ /řakél/

25. Consulta un diccionari d'anglès, francès o alemany i intenta reproduir algunes paraules seguint la transcripció fonètica que s'indica en el diccionari darrere de cada lema.

Resposta oberta.

26. Llig la següent anècdota i localitza les vocals e, o tòniques i obertes; després identifica les sibilants sonores i sordes.

a) vocals tòniques i obertes:
Professor.- Va de debò. Joaquim, diga el present de l'indicatiu del vrb caminar.
Alumne.- El present d'indicatiu? Del vrb caminar?
Eh... Jo... camine..., tu... camines..., ell... camina...
Professor.- Més de pressa!
Alumne.- Nosaltres correm, vosaltres correu, ells corren!
b) sibilants sonores i sordes:
Professor.- Va de debò. Joaquim, diga el present de l'indicatiu del vrb caminar.
Alumne.- El present d'indicatiu? Del vrb caminar?
Eh... Jo... camine..., tu... camines..., ell... camina...
Professor.- Més de pressa!
Alumne.- Nosaltres correm, vosaltres correu, ells corren!

10 Fonètica i fonologia

PÀGINA 235

1. Explica els epònims següents:

Caixmir: regió de l'Índia i el Pakistan > **tela de caixmir:** fibra textil natural procedent de la cabra de raça caixmiriana.

Marató: lloc de Grècia on va ocórrer una batalla famosa, situat a 42 km d'Atenes > **una marató:** cursa pedestre introduïda en les olimpíades modernes el 1896 (categoria d'homes) i el 1984 (categoria de dones), que es desenvolupa al llarg de 42,192 km; l'origen de la carrera es troba en la gesta del soldat grec Filípides, qui l'any 490 A. C. va morir de fatiga darrere d'haver corregut uns 42 km des de Marató fins a Atenes per a anunciar la victòria atenesa sobre l'exèrcit persa: en honor a la gesta de Filípides es va crear una competició. De manera figurada, indica prova, sessió... que per la seua llarga durada i dificultat posa a prova la resistència dels participants.

(paper) **Cel·lo:** marca de cinta adhesiva > **el cel·lo:** per extensió, qualsevol tipus de cinta adhesiva.

rebeca: *Rebecca* és una pel·lícula dirigida per Alfred Hitchcock l'any 1940. Està basada en la novel·la homònima de l'escriptora britànica Daphne Du Maurier. Va guanyar dos Óscar, a la millor pel·lícula i a la millor fo-

tografia en blanc i negre, i va obtenir altres nou candidatures, incloent millor director, millor actriu principal (Joan Fontaine), millor actor principal (Laurence Olivier) i millor actriu secundària (Judith Anderson).

Argument: Maximilian de Winter (Laurence Olivier), aristòcrata anglès, ha perdut a la seua esposa, Rebeca de Winter, la qual va ser trobada junt la costa. Va a Montecarlo amb l'ànim de sobreposar-se al que succeeix. Allí coneix una dona jove (Joan Fontaine), empleada per una senyora, Mrs. Van Hopper, com a dama de companyia. Els dos s'enamoren i es casen. Quan s'instal·len en la mansió de Maximilian de Winter, anomenada Manderley, a Cornualla, Anglaterra, la jove esposa comença a adonar-se que l'ombra de l'anterior senyora de Winter segueix present en la casa, en la seua majordoma i també en els pensaments del seu espòs.

A causa de l'èxit que va tindre la pel·lícula a Espanya, es va donar el nom de *rebeca* al tipus de jaqueta que llueix la protagonista al llarg de tota la pel·lícula, encara que ella no fóra Rebeca.

PÀGINA 238

2. Completa la graella seguint el model presentat: segmenta la paraula en els seus formants morfològics i, a continuació, escriu dues paraules que utilitzen el seu lexema, d'una banda, i altres dos que usen els seus morfemes.

<i>Carnissers</i>					
Substantiu	carn-	iss-	er-	Ø-	s
	LEXEMA	Morfema facultatiu. Derivatiu. Sufix	Morfema facultatiu. Derivatiu. Sufix: formador de professió	Morfema obligatori de gènere: masculí	Morfema obligatori de nombre: plural
Paraula primitiva: <i>carn</i> (del llatí <i>carn(e)(m)</i> < <i>carn</i> , <i>carnis</i>)					
Altres paraules amb el mateix lexema: <i>càrnia</i> , <i>carnívor</i> , <i>carnal</i> , <i>carnissada</i> , <i>carnot</i> , <i>carnnis</i>					
Altres paraules amb el mateix morfemes: <i>pastisseria</i> (< <i>pastís</i> , <i>pastissos</i> < <i>pasta</i>); <i>fuster</i> , <i>argenter</i>					

<i>impossibles</i>					
Adjectiu	im-	poss-	i-	bl(e)-	s
	Morfema facultatiu. Derivatiu. Prefix: negació	LEXEMA	Morfema facultatiu. Reste de vocal temàtica. Posició de sufix	Morfema facultatiu. Derivatiu. Sufix: formador de adjectiu, amb valor d'allò que pot succeder o fer-se realitat	Morfema obligatori de nombre: plural
Paraula primitiva: <i>possible</i> (del verb <i>poder</i>)					
Amb el mateix lexema: <i>posibilitar</i> , <i>possibilitat</i> , <i>impossibilitat</i> , <i>possibilisme</i> , <i>podem</i> , <i>pogut</i> , <i>poderós</i> , <i>poderejar</i> , <i>poderejant</i>					
Amb el mateix morfemes: <i>impossible</i> , <i>digerible</i> , <i>factible</i> , <i>dirigibilitat</i>					

<i>preuinades</i>						
Adjectiu	pre-	cuin-	a-	d-	e-	s
	Morfema facultatiu. Derivatiu. Prefix: antelació, anterior	LEXEMA	Morfema facultatiu. Reste de vocal temàtica. Posició de sufix.	Morfema facultatiu. Procedeix de la forma del participi verbal: és reste de participi (en funció d’adjectiu).	Morfema obligatori. Gènere: femení. (És el <i>morf</i> del femení en plural)	Morfema obligatori. Nombre: plural
Paraula primitiva: <i>cuina</i> > <i>cuinar</i>						
Amb el mateix lexema: <i>cuinada</i> , <i>cunat</i> , <i>cuinejar</i> , <i>cuinera</i>						
Amb el mateixos morfemes: <i>pretemporada</i> , <i>furtat</i> , <i>furtada</i> , <i>fusionades</i> . Es pot dir que la desinència del participi-adjectiu és la forma aglutinada <i>-at-Ø</i> , <i>-ad-a</i> , i els seus plurals.						

<i>exolímpica</i>					
Adjectiu	ex-	olímp-	ic-	a-	s
(Segons el context pot ser substantiu)	Morfema facultatiu. Derivatiu. Prefix: negació; que alguna cosa va deixar d'ésser	LEXEMA	Morfema facultatiu. Derivatiu. Sufix. Formador d'adjectiu.	Morfema obligatori. Gènere: femení	Morfema obligatori. Nombre: plural
Paraula primitiva: <i>Olimpo</i> (Substantiu propi: topònim)					
Amb el mateix lexema: <i>Olimpiada</i> , <i>olimpisme</i> , <i>paralimpiada</i> , <i>paralímpics</i>					
Amb el mateix morfemes: <i>exnovi</i> , <i>cívic</i> , <i>anímica</i>					

<i>comprovant</i>				
Verb	com-	prov-	a-	nt
	Morfema facultatiu. Derivatiu. Prefix	LEXEMA	Morfema obligatori. Vocal temàtica	Morfema obligatori. Desinència verbal: gerundi
Paraula primitiva: <i>prova</i> > <i>provar</i>				
Amb el mateix lexema: <i>provar</i> , <i>provatura</i> , <i>provació</i> , <i>provable</i>				
Amb el mateix morfemes: <i>combatre</i> , <i>compassar</i> , <i>amagant</i>				

PÀGINA 239

3. Afegeix paraules en la graella que utilitzen els afixos presentats.

Afixos: prefixos	Significat	Exemple	Nous exemples
A, an-	Valor negatiu: sense, no; contrari. «an-» davant vocal. Morfema formador de verb	<i>Asimètric</i> , <i>anaeròbic</i> . <i>Allunyar</i>	<i>Ateïsta</i> <i>Apropar</i>
Ana-	Contra. De nou	<i>Anacrònic</i> , <i>analèptic</i>	<i>Anagrama</i>
Anti	El contrari	<i>Antinatural</i>	<i>Antibalas</i> , <i>antidroga</i>
Co-, con-, com-, col-	Companyia	<i>Col·loqui</i>	<i>Contertulià</i>
De-, des-	Oposat o contrari, privació	<i>Desinformació</i> , <i>deformació</i>	<i>Desfullar</i>
Dia-	A través de	<i>Diàmetre</i>	<i>Diagonal</i>
En-, em-	'Forma un verb'	<i>Entristir</i>	<i>Embellir</i>
Epi-	Damunt	<i>Epitafi</i>	<i>Epigastri</i> , <i>epígon</i>
Ex-, Exo-	Fora de	<i>Exòfag</i> , <i>exògenes</i>	<i>Exorbitant</i> , <i>exonerar</i>
Extra-	Fora de, més enllà	<i>Extraordinari</i>	<i>Extravasar-se</i>
In-, im-, il, i-	Negació. També el contrari. 'Col·locar en'	<i>Intacte</i> , <i>il·lògic</i> , <i>illegible</i> (o <i>il·legible</i>)	<i>Indeleble</i> . <i>Invaginar</i> , <i>intubar</i>
Inter-	Entre	<i>Internauta</i>	<i>Internacional</i>
Intra-, intro-	Dins de	<i>Intravenòs</i>	<i>Introvertida</i>
Para-	Al costat de, més enllà, contra	<i>Paraplègia</i> , <i>parapsicòleg</i>	<i>Paranormal</i>
Peri-	Al voltant, al entorn	<i>Periurbà</i>	<i>Pericardi</i>
Post-	Després	<i>Postpartit</i>	<i>Postvenda</i>
Pre-	Abans de	<i>Preinscripció</i>	<i>Preocupació</i>
Re-	Altra vegada	<i>Reposar</i>	<i>Recolzar</i>
Retro-	Cap en darrere	<i>Retrospectiu</i>	<i>Retrotraure</i>
Sin-, sim-	Amb	<i>Simpatia</i>	<i>Sincronia</i>
Sobre	Al damunt, més que	<i>Sobreactuació</i>	<i>Sobrealimentació</i>
Sota-	Per davall	<i>Sotabarba</i> , <i>sotassignat</i>	<i>Sotavent</i> , <i>sotaescriure</i>

4. Indica quines paraules porten sufixos valoratius i afegeix altres exemples.

Paraula simple > base	Paraula derivada	Tipus de sufix	Altres exemples
<i>Home</i>	<i>Homenàs</i>	Diminutiu	<i>homeneu</i> , <i>homenot</i>
<i>Bona</i>	<i>Bonassa</i>	Augmentatiu, apreciatiu	<i>bonastre</i>
<i>Llarg</i> > <i>allargar</i>	<i>Allargassar</i>	Freqüentatiu	<i>llargarut</i> , <i>llarguerut</i> , <i>llarguer</i>

5. Per què diem que aquestes paraules són parasintètiques: *Aporegar, assedegar, emboiregar, esdentegar, esfilegar*?

Aquestes paraules són parasintètiques perquè empren simultàniament un prefix i un sufix en el procés de formació d'un nou verb; el prefix i el sufix afegits són morfemes facultatius, no són morfemes obligatoris. Es tracta de paraules denominals (o desubstantives), és a dir, procedeixen d'un substantiu. La seua estructura és aquesta:

prefix {a-, en-, em-, es-} + LEXEMA + sufix -eg- + morfemes obligatoris verbals (vocal temàtica i infinitiu): -a -r.

Les paraules simples són les següents: *por, set, boira, dent, fil*.

PÀGINA 240
6. Es parla de composició culta en les paraules compostes per algun component procedent d'un préstec d'una llengua clàssica (grec o llatí): són tipus especials de manlleus. En general, aquests elements lèxics no existeixen de manera independent, és a dir, funcionen gramaticalment com a prefixos o sufixos, però, al ser lèxics, considerem que la paraula és composta.

Les paraules poden combinar els elements grecs i llatins en una mateixa expressió. Digues què signifiquen les següents expressions compostes tenint en compte la seua composició. Afeg altres paraules que usen aquests mateixos elements i indica el seu significat.

Paraula	Significat	Altres paraules amb idèntics lexemes o afixos lèxics	Significat
<i>misogínia</i>	Aversió a les dones	<i>misògama</i>	Persona que té aversió al matrimoni
		<i>ginecologia</i>	Part de la medicina que tracta les especificitats de les dones
<i>Besàvia</i>	Mare de l'avi o de l'àvia	<i>avial, atàvic, aviastre</i>	Relatiu als avantpassants (<i>avial, atàvic</i>); padrastre o madrastra del pare o de la mare; pare o mare del padrastre o de la madrastra (<i>aviastre</i>)
		<i>bianual, biennal</i>	Que té llos dues vegades a l'any (<i>bianual</i>); relatiu a un període de dos anys (<i>biennal</i>)
<i>Filàntrop</i>	El qui estima els seus semblants, el gènere humà.	<i>filatelia</i>	Col·lecció i estudi dels segells postals; afició als segells
		<i>antropometria</i>	Mesura de les dimensions del cos humà
<i>Taquiografia</i>	Art d'escriure per mitjà de signes abreujats	<i>taquicàrdia</i>	Rapidesa excessiva dels batecs del cor
		<i>xilografia</i>	Art de gravar la fusta o d'imprimir amb planxes de fusta gravades
<i>Copròfag</i>	Que es nodreix d'excrements	<i>copròfil</i>	Afició pels excrements
		<i>antropòfag</i>	Que es nodreix de carn humà
<i>Telecinesi</i>	Moviment a distància	<i>telèmetre</i>	Aparell per a mesurar la distància a què es troba un objecte llunyà
		<i>cinemàtic</i>	Relatiu o pertanyent al moviment
<i>Megacefàlia</i>	Macrocefalia: grandor excessiva del cap	<i>megalòmana</i>	La persona qui pateix mania o deliri de grandeses
		<i>cefalàlgia</i>	Dolor al cap
<i>Fonendoscopi</i>	Instrument per a examinar des de dins amb la vista i el son el cos humà	<i>fonació</i>	Emissió de la veu o de la paraula
		<i>endògena</i>	Que s'acreeix per fora, per causes exteriors
		<i>microscopi</i>	Instrument òptic per a examinar objectes extremadament menuts

PÀGINA 241

7. Les paraules compostes poden formar qualsevol tipus de paraula. Completa la graella següent:

Categoria gramatical	Mots compostos
Substantiu	<i>Allioli, quefer, penya-segat</i>
Adjectiu	<i>Versemblant, clarobscur, Hispanoamèrica</i>
Verb	<i>Malvendre, menysprear, aiguabatre, pelmudar, carvendre</i>
Adverbi	<i>Sobretot, entremig, nogensmenys</i>
Conjunció	<i>Sinò, perquè</i>
Preposició	<i>Malgrat</i>

8. Analitza en els seus components morfològics la paraula *descodificacions*. Serveix-te del model de *aiguardentera*. Afegeix si és simple, derivada o composta.

Exemple model:

Aiguardentera	Substantiu	Paraula composta (i derivada)			
aigu-	ard-	ent-	er-	a-	Ø
LEXEMA ₁	LEXEMA ₂	Morfema facultatiu. Derivatiu. Sufix: Formador d'adjectiu (< participi present)	Morfema facultatiu. Derivatiu. Sufix: Formador de substantiu ('agent') o adjectiu ('relatiu'): fa, ven o beu + lexemes ₁₊₂	Morfema obligatori. Gènere: femení	Morfema obligatori. Nombre: singular
La paraula base (paraula composta) és <i>aigu(a) + ard-ent</i> .					

Resposta:

Descodificacions	Substantiu	Paraula composta (i derivada)			
Des-	codi-	fic(a)-	cio(n)-	s-	
Morfema facultatiu. Derivatiu. Prefix: valor negatiu o contrari: fer l'acció contrària	LEXEMA ₁	LEXEMA ₂ (Afegim la resta de vocal temàtica del verb) [gènere inherent en la paraula composta: femení]	Morfema facultatiu. Derivatiu. Sufix: Formador de substantiu: l'acció de lexemes ₁₊₂ (Aparece el sonido -n-, omitido en el singular).	Morfema obligatori. Nombre: plural	
La paraula base (paraula composta) és <i>codi > codi+fic-a-r > codificació</i> .					

PÀGINA 242

9. Afegeix sigles i el desenvolupament de la seua composició seguint el model:

ESO	Ensenyament Secundari Obligatori	NIF	Número d'Identificació Fiscal
ONG	Organització No Governamental	OMS	Organització Mundial de la Salut
UNICEF	United Nations International Children's Emergency Fund	UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
ADN	Àcid DesoxiriboNucleic	OTAN	Organització per al Tractat de l'Atlàntic Nord
TAC	Tomografies Axials Computades	UGT	Unió General de Treballadors
AVL	Acadèmia Valenciana de la Llengua	DOPV	Diccionari Ortogràfic i de la Pronunciació del Valencià

PÀGINA 243

10. Amplia amb paraules derivades i compostes les famílies lèxiques dels al·lomorfs següents:

<i>blanca</i> : blancal, blancall, blancalló, blancor, blancús, blanqueig, blanquejar, blanquinós, blanquiblau	<i>alba</i> : alb, albada, albar, albarà, albaràs, albí, albirar, albor, albinegre, albiceleste	
<i>orella</i> : orellada, orellal, orellar, orellera, orellut, oreller, orelló, desorellar	<i>aurícula</i> : auricular, auriculat	
<i>ull</i> : ullada, ullar, ullat, ullblau, ullcluc (ullclòs), ullejar, ullera, ulleral, ullerat (ullerós), ulleres, ullet, ullferir, ullnegre, ullprendre, reüll, reüllós	<i>oculista</i> : ocular, oculat	<i>oftàlmia</i> : oftàlmica, oftalmòleg, oftalmologia, oftalmoscopi, oftalmoplexia

11. Els morfs de gentilici són els més clars i coneguts dels al·lomorfs gramaticals. Completa la següent graella:

Sufixos de gentilici	Exemples	Altres exemples
-à/-ana	Valencià, oriolà	Italià
-enc/-enca	Castellonenc	Canadenc
-és/-esa	Aragonés, francès	Polonés
-i/-ina	Alacantí, xativí	Argentí
-er/-era	Bunyoler, benidormer	Brasiler
-eny/-enya	Alzireny	Extremenya

PÀGINA 244

12. Per a cada cas, escriu-ne una altra paraula formada pel mateix procés i que continga un dels morfemes constitutius (afix, arrel o base) del mot de partida de *entaular*, *embarcar*, *videojoc*, *publicitat*, *desproporcionat*, *específicament*, *ensenyament*, *natural*, *centímetres*, *reaccionar*, *inventariava*. (Realitza la segmentació en morfemes per a identificar i verificar els seus components: *en - taul - a - r*, *taul(a) - Ø*; *em - barc - a - r*, *barc(a) - Ø*).

<i>entaular</i>	<i>en - taul - a - r</i>	<i>taul(a) - Ø</i>
<i>embarcar</i>	<i>em - barc - a - r</i>	<i>barc(a) - Ø</i>
<i>videojoc</i>	<i>vid(e-o) - joc - Ø</i>	<i>VID-E-RE 'veure', 'vídeo' > vídeo - Ø [vid - e - nt - Ø; e - vid - è - ncia - Ø] + joc - Ø [> jug- a- r]</i>
<i>publicitat</i>	<i>publ - ic - itat</i>	<i>pobl(e) - Ø (> públ - ic - Ø)</i>
<i>desproporcionat</i>	<i>des - pro - porcio(n) - a - t - Ø</i>	<i>porci(ó) - Ø [porci-úncula- Ø]</i>
<i>específicament</i>	<i>espec - íf - ic - a - ment</i>	<i>espec - i (e) - Ø</i>
<i>ensenyament</i>	<i>en - seny(a) - ment</i>	<i>seny(a) - Ø [en-seny-a-r]</i>
<i>natural</i>	<i>nat - ur - al - Ø</i>	<i>nat ('nascut') > nat - al - Ø</i>
<i>centímetres</i>	<i>cent(i) - metr(e) - s</i>	<i>cent - Ø + metr(e) - Ø</i>
<i>reaccionar</i>	<i>re - acc - io(n) - a - r</i>	<i>acc - ió - Ø > acc -io(n) - a - r [act - e - Ø > act - iv - a - r]</i>
<i>inventariava</i>	<i>in - vent - ari - a - va - Ø</i>	<i>vent - Ø < VENIRE VENTUM [IN-VENIRE > in-vent- Ø; in-vent-ari-Ø]</i>

13. Ompli el quadre amb altres exemples del mateix sufix.

Significat	Sufix	Exemple	Altre exemple
Col·lectiu	at/-ada	<i>Gentada, veïnat</i>	<i>Teulada, nuvolada</i>
	-al	<i>Personal</i>	<i>Dineral</i>
	-am, -menta	<i>Ferramenta</i>	<i>Arrelam ('conjunt d'arrels')</i>
	-atge	<i>Plomatge</i>	<i>Veïnatge</i>
Planta o arbre	-er	<i>Albercoquer</i>	<i>Taronger</i>
	-era	<i>Fesolera</i>	<i>Pomera</i>
Ofici o activitat	-à/-ana	<i>Escolà</i>	<i>Cirurgia</i>
	-er	<i>Fuster</i>	<i>Ferrer</i>
	-ista (o -iste/-ista)	<i>Taxista</i>	<i>Guitarrista</i>
	-aire	<i>Drapaire</i>	<i>Guixaire</i>
	-ia	<i>Secretaria</i>	<i>Joglaria</i>
	-eria	<i>Sastreria</i>	<i>Fusteria</i>
	-dor/-dora	<i>Acomodador</i>	<i>Apuntador</i>
Corrent, doctrina	-isme	<i>Simbolisme</i>	<i>Socialisme</i>
Seguidor d'un corrent o una doctrina	-ista (o -iste/-ista)	<i>Comunista</i>	<i>Imperialista</i>

Significat	Sufix	Exemple	Altre exemple
Acció o efecte	-alla/-alles	Contalla, deixalles	Rondalla
	-dura/-dures	Afiladura	Llimadures
	-ció	Publicació	Abolició, abdicació
	-ment	Nomenament	Advertiment, trencament
	-nça	Naixença	Assegurança, lloança
	-atge	Mutatge	Etiquetatge, abordatge
	-ó	Esvaró	Marmoló
Propensió o aptitud (efecte múltiple)	-dís/-dissa	Lladradissa, corredís	Fredadís, trencadissa
	-òria	Cridòria	Oratòria
Acció menuda o fina	-im	Socarrim	Ruixim
Agent	-dor /-dora	Venedor	Ballador
Lloc	-dor	Menjador	Penjador, carregador, abocador
	-tori	Observatori	Oratori
Instrument	-all	Fregall, ventall	Ventall, raspall
	-dor/-dora	Colador	Tapadora
	-et	Xiulet	Cornet
Qualitat	-esa (o -ea)	Vellea (o vellea)	Pobresa (o pobrea)
	-eria	Bogeria	Tossuderia
	-or	Dolçor	Aspror, gelor
	-ia	Cortesia	Valentia
	-ícia	Avarícia	Brutícia, malícia
Dimensions	-ària	Grandària	Fondària

PÀGINA 245

14. Ompli la graella amb més exemples dels mateixos sufixos.

Significat	Sufix	Exemple	Altre exemple
Relació, pertinença, origen	-à/-ana	Ciudadà, ermità	Pobletana, americana
	-al	Comarcal	Veïnal
	-enc/-enca	Illenca	Rogenc
	-ar	Muscular	Polara
	-il	Febril	Infantil
	-ívol/-viola	Jovenívol	Pagesívol
	-ístic/-ística	Museístic	Artístic
	-és/-esa	Escocesa	Anglés
	-enc/-enca	Estiuenc	Famolencia
	-er/-era	Fronterer	Mentidera
Aspecte, aparença	-oide	Humanoide	Tifoide
Possessió (porta o té)	-at/-ada	Alat	Ungulat
	-ut/-uda	Banyut	Pelut, barbuda
Possibilitat	-ble	Avaluable, menjable	Desittjale
	-ívol/-ívola	Mengívol	Llegívol, embrutívola
Tendència	-dís/-dissa	Trencadís	Encomanadís, agafadís
Abundància	-ós/-osa	Agradós, sortosa	Delerós, neguitós, boirós
	-ut/-uda	Granut, orelluda	Cabut

15. Ompli el quadre dels adverbis acabats en -ment i afegeix més exemples.

Significat	Sufix	Exemple	Altre exemple
Adverbi de... Manera	-ment	<i>Feliçment</i>	<i>Tranquil·lament</i>
Punt de vista	-ment	<i>Històricament</i>	<i>Filològicament, culturalment</i>
Temporal o aspectual	-ment	<i>Darrerament</i>	<i>Mensualment, anualment</i>
Modal	-ment	<i>Probablement</i>	<i>Possiblement, necessàriament</i>
Connectors textuais	-ment	<i>Finalment</i>	<i>Primerament, consegüentment</i>
Quantificadors quantitatius	-ment	<i>Terriblement</i>	<i>Increïblement</i>

16. Digues quin és el significat d'estes paraules formades per reduplicació:

Paraules per reduplicació	Significat
<i>Xiu-xiu</i>	Xiuxiueig, acció de parlar en veu baixa a l'orella d'algú
<i>Mull-mull</i>	Sirimiri dels bascs, calabovos
<i>Nyam-nyam</i>	Fer nyam-nyam, en el llenguatge infantívol, menjar
<i>Xano-xano</i>	Caminant a poc a poc
<i>Ziga-zaga</i>	Zig-zag, línia trencada en forma de z

PÀGINA 246

17. Ompli el quadre dels sufixos valoratius, diminutius i augmentatius, i afegeix-ne més exemples. Ja sabem que alguns morfemes diminutius i augmentatius incorporen un valor valoratiu a la paraula, fins i tot renunciant al sentit de grandària.

Significat	Sufix	Exemple	Altre exemple
Valoratiu	-et/-eta	<i>Cotxet, propet</i>	<i>Boniquet, coseta, nasset</i>
	-ejar	<i>Espentejar</i>	<i>Parlejar, minyonejar, xampurrejar, cantusejar</i>
	-às/-assa	<i>Manassa</i>	<i>Bonàs, bonassa</i>
	-assar	<i>Allargassar</i>	<i>Escriuassar</i>
	-ussar	<i>Menjussar</i>	<i>Capbussar-se 'capficar-se'</i>
	-astre/-astra	<i>Filosofastre</i>	<i>Medicastro, metjastro (amb el significat d'"inepte")</i>
Diminutiu	-ell/-ella	<i>Portella</i>	<i>Taulell, aixadell</i>
	-et/-eta	<i>Jovenet</i>	<i>Cotxet. Lexicalitzats: xiquet, bombeta, careta, cigarret</i>
	-ill/-illa	<i>Sabatilla</i>	<i>Pastilla</i>
	-í/-ina	<i>Flautí</i>	<i>Ventolina</i>
	-ic/-ica	<i>Pobric</i>	<i>Vicentica</i>
	-iu/-iua	<i>Menudiua</i>	<i>Gotiu, propiu</i>
	-im	<i>Polsim</i>	<i>Brostim</i>
	-ús/-ussa	<i>Pelussa</i>	<i>Airús, potrús, carussa</i>
	-ó/-ona	<i>Carreró</i>	<i>Carona</i>
Augmentatiu	-arro/-árria	<i>Veuarra, xaparro</i>	<i>Peuarro, cotxarro (valor despectiu també)</i>
	-às/-assa	<i>Cotxàs, bonassa</i>	<i>Vidassa, grandàs, grandolàs, jovenassa</i>
	-assar	<i>Escriuassar</i>	<i>Allargassar</i>
	-ot/-ota	<i>Animalot, grandota</i>	<i>Rojot, tardor, herbota, homenot, donota, simpaticota, grossot</i>
	-otejar	<i>Parlotejar</i>	<i>Manotejar, treballotejar</i>
Superlatiu	-íssim/-íssima	<i>Senzillíssim</i>	<i>Altíssima</i>
	-èrrim/-èrrima	<i>Paupèrrim, acèrrim</i>	<i>Celebèrrima</i>

PÀGINA 248

18. Llig aquesta paràbola. Està escrita en present. Passa els temps verbals al passat i redacta-la de nou.

Jo ho veig amb nitidesa. Un senyor es dirigeix a una aldea on mai ha estat abans i ofereix als seus habitants 100 euros per cada burro que li venguen. Bona part de la població li ven els seus animals. L'endemà torna i ofereix millor preu, 150 per cada burret, i una altra gran part de la població ven els burros. Però és que a continuació ofereix 300 euros i la resta de la gent, entusiasmada, ven els últims ruquets. Al veure el comprador que no hi ha més animals, ofereix 500 euros per cada burret, i dona a entendre que assegura la compra per a la setmana entrant. I es marxa. L'endemà, amb els burros que té acumulats, envia al seu ajudant a la mateixa aldea, i li diu: «Ofereix els burros a 400 euros cadascun». Davant del possible guany a la setmana següent, tots els pobletans compren aquests ases a 400 euros, i qui no té els diners ho demana prestat. De fet, compren tots els burros de la comarca i de més enllà de les fronteres. Com és d'esperar, l'ajudant del comprador desapareix, igual que el comprador. Ningú en dona notícies. L'aldea queda plena de burros i d'endeutats.

Jo ho vaig veure amb nitidesa. Un senyor es va dirigir a una aldea on mai havia estat abans i va oferir als seus habitants 100 euros per cada burro que li vengueren. Bona part de la població li va vendre els seus animals.

L'endemà va tornar i va oferir millor preu, 150 per cada burret, i una altra gran part de la població va vendre els burros. Però és que a continuació va oferir 300 euros i la resta de la gent, entusiasmada, va vendre els últims burros. Al veure el comprador que no hi havia més animals, va oferir 500 euros per cada burret, i va donar a entendre que assegurava la compra per a la setmana entrant. I es va anar. L'endemà, amb els burros que tenia acumulats, va enviar el seu ajudant a la mateixa aldea, i li va dir «Ofereix els burros a 400 euros cadascun». Davant del possible guany a la setmana següent, tots els pobletans van comprar aquests ases a 400 euros, i qui no tenia els diners ho va demanar prestat. De fet, van comprar tots els burros de la comarca i de més enllà de les fronteres. Com era d'esperar, l'ajudant del comprador va desaparèixer, igual que el comprador. Ningú va donar notícies d'ells. L'aldea va quedar plena de burros i d'endeutats.

PÀGINA 251

19. En valencià no hi ha el futur d'obligació. Corregeix les següents expressions aplicant la normativa:

*Faréu els debuxos amb llapis: amb tinta indeleble, no podreu esborrar el que heu pintat > Heu de fer els dibuixos amb llapis : amb tinta indeleble, no heu d'esborrar després el que heu pintat.

20. El futur de probabilitat no s'usa en valencià; tan sols es recorre al futur d'aproximació o de dubte en la confirmació de dades. Corregeix l'oportú en aquesta expressió:

* Serà el seu germà > Deu ser el seu germà.

21. És vulgar dir *Jo ha vingut aquí abans? Per què?

Sí, la forma col·loquial «jo ha» no és normativa. La forma correcta és «Jo he vingut».

22. Alguns verbs presenten dues formes per a la segona persona (del singular o del plural) de l'imperatiu. Ompli la graella següent:

Imperatiu		
Verbs (i derivats)	Forma pura	Forma velaritzada
Estar	està-te / esteu-vos	estigues / estigueu
Dir	dis-me	digues
Tenir	teniu	tingueu
Veure	veieu	vegeu

PÀGINA 252

23. El verb saber presenta dues formes (pura i velaritzada) en l'imperatiu i en el present de subjuntiu. El valencià estàndard prefereix la forma pura. Ompli la graella següent:

Verbs	Imperatiu		Present de subjuntiu	
	Forma pura	Forma velaritzada	Forma pura	Forma velaritzada
Saber	sàpies	sàpigues	sàpia	sàpiga
Cabre	cap	càpigues	càpia	càpiga

24. En valencià no és gramatical la prohibició impersonal amb l'estructura «negació + infinitiu». Ha d'emprar-se la segona persona del present de subjuntiu. Ompli el quadre següent:

Incorrectes	Correctes
*No parlar	No parleu
*No encendre el foc	No encengueu el foc
*No girar a la dreta	No gireu a la dreta

25. Llig el text. S'han utilitzat diversos temps verbals del passat. Modifica el text usant només el temps futur. Aprecia-
ràs dificultats i pèrdues de sentit i matisos en el resultat final.

Havia escrit varis fulls de paper quan va advertir que des de feia una estona la ploma escrivia amb tinta roja. Va seguir avant i un poc després aquella tinta li va paréixer sang. I era sang, en efecte. Però continuà perquè tenia idees felices i les paraules fluïen amb naturalitat. Així va seguir fins a arredonir el que havia escrit al temps d'acabar-se-li la sang a la ploma i caure morta d'entre els seus dits.	Haurà escrit varis fulls de paper quan <u>advertirà</u> que des de feia una estona la ploma escrivia amb tinta roja. <u>Seguirà</u> avant i un poc després aquella tinta li <u>pareixerà</u> sang. I <u>serà</u> sang, en efecte. Però <u>continuarà</u> perquè <u>tindrà</u> idees felices i les paraules <u>fluïran</u> amb naturalitat. Així <u>seguirà</u> fins a arredonir el que <u>haurà</u> escrit al temps d'acabar-se-li la sang a la ploma i caure morta d'entre els seus dits.
--	--

26. El següent microrelat és un text adaptat d'Eduardo Galeano. Hem recorregut a contar la història en present. Redacta tu ara utilitzant preferentment el passat.

Hui, en els estudis de la televisió de la xarxa Globo a Brasília, el ministre d'Hisenda, Rubens Ricupero, està amb nosaltres. S'ajusten els llums i els micròfons. Entreviste el ministre en directe. Mentre espera, conversa, distés. Parla en confiança. Ricupero confessa: «Jo només difonc les dades econòmiques favorables al Govern. Ocult les xifres que no convenen. Jo no tinc escrúpols». I prossegueix: «Ara passen les eleccions. Ens mantenim en calma. I després trac a la policia contra els vaguistes». Segons em diuen, hi ha una fallada electrònica, i la xarrada confidencial arriba al país sencer. És una ocasió històrica: els brasilers escolten la veritat: per una vegada i per errada, la televisió obri l'agenda oculta del governant. (Continuarà)	Ahir, en els estudis de la televisió de la xarxa Globo a Brasília, el ministre d'Hisenda, Rubens Ricupero, estava amb nosaltres. <u>Es van ajustar</u> els llums i els micròfons. <u>Vaig entrevistar</u> el ministre en directe. Mentre <u>esperava</u> , <u>conversava</u> , <u>distés</u> . Parlava en confiança. Ricupero <u>va confessar</u> : «Jo només difonc les dades econòmiques favorables al Govern. Ocult les xifres que no convenen. Jo no tinc escrúpols». I <u>va prosseguir</u> : «Ara passen les eleccions. Ens mantenim en calma. I després <u>trac</u> a la policia contra els vaguistes». Segons em <u>va dir</u> , hi <u>va haver</u> una fallada electrònica, i la xarrada confidencial <u>va arribar</u> al país sencer. <u>Va ser</u> una ocasió històrica: els brasilers <u>van escoltar</u> la veritat: per una vegada i per errada, la televisió <u>va obrir</u> l'agenda oculta del governant. (Continuarà)
---	--

27. Busca un sinònim dels verbs emprats en aquest final del microrelat. Altera el temps verbal: usa ara el present del verb que has proposat.

Expressió original	Sinònims verbals	Present dels nous verbs
Després el ministre no va recórrer de genolls el camí de Santiago, ni es va assotar l'esquena, ni va tirar cendres sobre el seu cap. Tampoc va buscar refugi en les cimes de l'Himàlaia: Rubens Ricupero es va convertir en secretari general de l'Agència de les Nacions Unides per al Comerç i el Transport (en anglès, UNCTA). Des de la fallada dels micros oberts, ja no va haver-hi gens ocult: unta, suborna, comercia i es dóna esplendor).	Després el ministre no va <u>anar</u> de genolls el camí de Santiago, ni es va <u>donar</u> assots en l'esquena, ni va <u>col·locar</u> cendres sobre el seu cap. Tampoc va <u>cercar</u> refugi en les cimes de l'Himàlaia: Rubens Ricupero es va <u>erigir</u> en secretari general de l'Agència de les Nacions Unides per al Comerç i el Transport (en anglès, UNCTA). Des de la fallada dels micros oberts, ja no va <u>apareixer</u> gens ocult: <u>paga</u> , <u>corromp</u> , <u>compra</u> i es <u>neteja</u> amb llustre).	Després el ministre no <u>va</u> de genolls el camí de Santiago, ni es <u>dóna</u> assots en l'esquena, ni <u>col·loca</u> cendres sobre el seu cap. Tampoc <u>cerca</u> refugi en les cimes de l'Himàlaia: Rubens Ricupero es <u>erigeix</u> en secretari general de l'Agència de les Nacions Unides per al Comerç i el Transport (en anglès, UNCTA). Des de la fallada dels micros oberts, ja no <u>apareix</u> gens ocult: <u>paga</u> , <u>corromp</u> , <u>compra</u> i es <u>neteja</u> amb llustre).

PÀGINA 253

28. Corregeix aquests gerundis agramaticals, completa la graella:

Forma agramatical	Forma correcta	Verb
*haguent	havent	<i>haver</i>
*bequent	bevent	<i>beure</i>
*diquent	dient	<i>dir</i>
*visquent	vivint	<i>viure</i>
*vinguent	venint	<i>vindre</i>

29. És agramatical l'infinitiu narratiu o periodístic que s'ha introduït recentment amb un valor de recapitulació, sobretot en la ràdio i la televisió: *Per concloure, dir que les jugadores estan molt satisfetes. (Expressions correctes, preferibles, són "hem de dir, cal dir..."). Dreça les orelles quan escoltes ràdio o televisió: arreplega programa, dia, hora de l'ús incorrecte d'aquest infinitiu narratiu.

Resposta oberta.

30. Corregix les expressions incorrectes de les formes no personals i formula la regla gramatical que estableix la norma culta:

Exemple per a analitzar	Exemple normatiu	Norma gramatical
*El conéixer llengües estrangeres l'ha ajudat a aconseguir treball	Conéixer... – El fet de conéixer – La coneixença de	Convé evitar la substantivació del verb amb l'article, i recórrer al infinitiu, al sintagma nominal "el fet de" o utilitzar un substantiu
* Va caure trencant-se la cama	Va caure i es va trencar la cama	El gerundi de posterioritat és agramatical. El gerundi, pel seu aspecte imperfectiu, expressa simultaneïtat.
* S'ha aprovat una norma regulant els deures dels estudiants	... una norma que regula...	No és adequat usar el gerundi com a modificador d'un substantiu amb el valor adjectival propi de les proposicions de relatiu especificatives

PÀGINA 254

31. Repassa els paradigmes verbals regulars i irregulars de l'annex. Escribeu deu oracions, encapçalades per «Hui», en les quals apareguen tots eixos verbs combinats (dos o tres per oració). Després, canvia l'adverbi *hui* per «La setmana passada» i transforma el temps verbal oportunament. Finalment, col·loca, almenys, un temps en futur o en condicional, en cada una de les deu oracions anteriors i redacta-les de nou.

Resposta oberta.

32. El joc dels verbs. Individualment, es prepara una bateria de deu preguntes sobre les formes verbals de l'annex –2a pers. pl. del perfet simple (no perifràstic) del verb *creure*. Amb la seua resposta: *creguéreu*-. Es jugarà pel sistema de punts o d'ordre, segons convinga.

Resposta oberta.

PÀGINA 255

33. En el valencià estàndard són agramaticals les següents expressions de probabilitat:

*Seran les tres hores, *Deuríeu d'arribar a les 15 hores. No hi ha la perífrasi «Deure + de + infinitiu». Podríem expressar aquest sentit amb girs més senzills: *Probablement són les tres de la vesprada*. Proposa tu una solució per a la segona expressió agramatical apuntada ací.

*Deuríeu d'arribar a les 15 hores.	L'hora aproximada d'arribada està fixada en les 15 hores (en les 3 [p. m.]). L'hora habitual és (la de) les 3. Sol arribar a les 3.
------------------------------------	---

34. Proposa una correcció per a estos girs que no pertanyen al geni de la llengua valenciana i són, per tant, agramaticals.

Girs incorrectes	Propostes de gramaticalitat
*Tenir que + infinitiu *Haver-hi que + infinitiu *Haver que + infinitiu	<i>Caldre...</i> <i>Haver de...</i>

PÀGINA 256

35. Proposa una correcció per a estos girs que no pertanyen al geni de la llengua valenciana i són, per tant, agramaticals.

Incorrecte	Correcte
*Ser precís («Precís», 'exacte, que té precisió')	<i>Fer falta...</i> <i>Ser necessari</i>

36. La perífrasi «Haver de + infinitiu», a més de valor d'obligació, pot assumir en certs casos un valor de probabilitat (per deducció) o de futur emfàtic. Identifica aquests matissos:

<i>Han de tindre la música molt forta, perquè no contesten al telèfon</i>	Probabilitat (per deducció)
<i>Entra la roba, que ha de ploure</i>	Futur emfàtic

37. És correcta l'expressió *Vaig a fer fotocòpies al meu despatx* encara que no es refereix al passat? Per què?

Sí, perquè no és una perífrasi: el verb *anar* té significat ple, no és auxiliar.

És agramatical si pretén indicar un futur: **La comissió es va a reunir el cap de setmana*? Per què?

És agramatical si pretén indicar un futur: **La comissió es va a reunir el cap de setmana*. (La forma correcta és aquesta: *es reunirà*)

38. **Està al caure* és un castellanisme. Escriu una expressió correcta.

Està a punt de + infinitiu.

39. El significat dels verbs *posar* i *pondre*. *Pondre* es refereix al pas dels astres i a la reproducció ovípara: *pondre ous*, *el sol es pon*. *Posar* indica 'col·locar una cosa en un lloc determinat, aplicar una cosa, dedicar-se a una tasca'. Tria el verb correcte:

Les gallines {ponen, posen} ous

El sol es {posa, pon}

{Posa't, pon-te} tu

40. Els participis dels verbs *posar* i *pondre* també són diferents. Així mateix són diferents els dels seus verbs derivats:

Verbs	Participi	Verbs derivats	Participi
Posar	Posat, posada	Imposar Propasar	Imposat,/-ada Proposat,/-ada
Pondre	Post, posta	Compondre Respondre	Compost/-a Respost/-a

41. **Per suposat*, **per supost* són calcs del castellà: no són gramaticals en valencià. Hem d'emprar altres girs. Afegeix-ne altres: *evidentment*, *sens(e) dubte*...

Per descomptat, *naturalment*, *no cal dir-ho*, *és clar*.

42. Verbs fantasmes i verbs sesquipedàlics. Són verbs fantasmes els que allarguen agramaticalment la seua forma perquè han estat creats per analogia amb paraules d'altres llengües o per derivació a partir de substantius i verbs: *tarifa* > **tarificar* (*tarifar*) > **tarificació* > **tarificacionar*. Ompli la graella:

*aterriçar	Aterrar	*atemoritzar	Atemorir
*col·lisionar	Colidir	*concretitzar	Concretar
*connexionar	Connectar	*decepcionar	Decebre
*formatejar	Formatar	*garantitzar	Garantir
*insertar	Inserir	*ofertar	Oferir
*reflexar	Reflectir	*telefonejar	Telefonar
*traïcionar	Trair		

PÀGINA 257

43. Realitza la transformació de la veu activa a la passiva.

Activa:	Almodóvar	rodarà	la pel·lícula	en ma casa
Passiva:	La pel·lícula	serà rodada	per Almodóvar	en ma casa

Activa:	La metgessa	va curar	el malalt	en l'hospital
Passiva:	El malalt	va ser curat	per la metgessa	en l'hospital

Activa:	Joan	està cuinant	la paella	en el jardí
Passiva:	La paella	està sent cuinada	per Joan	en el jardí

Altres oracions: resposta oberta.

11 Aspectes de sintaxi

PÀGINA 260

1. Intenta realitzar l'anàlisi sintàctica d'un dels exemples que il·lustren els tipus o classes d'oracions.

La primera oració és una oració bimembre simple, amb un verb: «Les jugadores van eixir a la pista amb un cartell reivindicatiu». Es pot analitzar així:

SUBJECTE		PREDICATIU									
<u>Les</u>	<u>jugadores</u>	<u>van</u>	<u>eixir</u>	<u>a</u>	<u>la</u>	<u>pista</u>	<u>amb</u>	<u>un</u>	<u>cartell</u>	<u>reivindicatiu</u>	
art	N	V _{aux}	V _{infin}	prep	art	N	prep	art	N	Adj	
Det					Det			Det		Adjac.	
SN		V		ε	SN - t		ε	SN - t			
					SPrep C C Lloc		SPrep C C (instrument, matèria, companyia...)				
SV											

Resum oracional: OB, enunciativa, afirmativa, predicativa, activa, intransitiva.

PÀGINA 262

2. Escriu expressions en què apareguen cada un dels elements assenyalats i subratlla'ls. No oblidis que els determinatius i els pronoms són inventaris tancats, és a dir, estan formats per un conjunt limitat de paraules.

Resposta ampliable. És aconsellable demanar a l'estudiant els inventaris tancats corresponents. Haurà de consultar llibres de cursos anteriors.

Article: un, el, la...

Nom (substantiu): intel·ligència, taula, cotxe, blancor

Adjectiu qualificatiu: blanca, abalu, bona...

Verb: anar, afegir, prendre, estimar...

Adverbi: malament, prou, abans...

Preposició: a, per, en, amb...

Conjunció: que, però, perquè...

Interjecció: oi!, ah!, ai!...

Verb (predicatiu)

Copulatiu: ser (ésser), estar, paréixer...

Auxiliar: anar, haver, ser...

Passiva: ser analitzat, ser estimat...

Infinitiu: voler, fugir, caminar, pondre...

Gerundi: eixint, plorant...

Participi: fet, canviat, mogut, après...

Perifràstic: vaig estudiar, vaig finalitzar...

Impersonal: hi ha, caldria...

Adjectiu determinatiu demostratiu

Possessiu: la nostra, la meua, ma (casa)

Numeral: quatre, nou (cases), quart, huité...

Indefinit: alguna cosa...

Quantitatiu: moltes (cases)...

Interrogatiu: quina (paraula)?...

Exclamatiu: quin home!...

Pronom demostratiu

Possessiu: la teva, el nostre...

Relatiu: qui, que, la qual...

Numeral: dues, cinc...

Indefinit: algú, ningú...

Quantitatiu: molts [llibres]

Interrogatiu: Qui?...

Personal: jo, ella, ell, nosaltres...

PÀGINA 264

3. Ompli els següents quadres amb exemples senzills fins a mecanitzar l'estructura del sintagma nominal. Es tracta d'un SN en funció de CD.

Verb	Det	N	Adjac
<i>Va comprar</i>	<i>la</i>	<i>barca</i>	<i>blanquiblaue</i>
<i>Travessarem</i>	<i>el</i>	<i>riu</i>	<i>Segura</i>
<i>Escrigué</i>	<i>un</i>	<i>conte</i>	<i>molt divertit</i>
<i>Forgeu</i>	<i>uns</i>	<i>somnis</i>	<i>de futur</i>
SN - CD			

4. Ompli els següents quadres amb exemples senzills fins a mecanitzar l'estructura del sintagma nominal. Es tracta d'un SN en funció de Subjecte.

Det	N	Adjac	Verb
<i>Aquells</i>	<i>xics</i>	<i>alacantins</i>	<i>van arribar</i>
<i>Les</i>	<i>despeses</i>	<i>del seu negoci</i>	<i>van augmentar</i>
<i>Els</i>	<i>estalvis</i>	<i>de Joan i Anna</i>	<i>han crescut</i>
<i>Les</i>	<i>empreses</i>	<i>jovenívoles</i>	<i>prosperaran</i>
SN - SUBJ			

5. Pràctica de sintaxi inversa. Escriu una oració en què, en el subjecte, hi haja un SPrep (Adjac) i, en el seu interior, un altre SPrep (Adjac); la resta de l'oració és aquesta: «... *van visitar amb nosaltres la nonada Fundació Lligat Literari Miguel Hernández, d'Elx*». La solució és senzillíssima quan s'entén el que es demana. Vés familiaritzant-te amb la formalització de l'anàlisi sintàctica i escriu sobre les línies de color.

Subjecte									
Els	veïns	de	la	casa	de	la	platja		
						Det	N		
						Prep	SN		
						ε	t		
						SPrep			
						Adjac			
						Det	N		
						Prep	SN		
						ε	t		
						SPrep			
						Adjac			
Det	N								
SN									

6. Identifica l'estructura del sintagma adjectival (SAdj) i afegeix altres exemples amb idèntics constituents.
Model:

Color <u>marró fosc</u>	SAdj → Nucli (Adj) + Adjac (Adj)	Una camisa <u>blau cel</u>
Café <u>ben calent</u>	SAdj → Quantit + Nucli (Adj)	Una conversa <u>molt agradable</u>
És <u>partidari de la bona vida</u>	SAdj → Nucli (Adj) + Adjac (SPrep)	És <u>bonica de debò</u> / <u>bonica de cara</u>
Sembla <u>massa atractiu de cara</u>	SAdj → Quantit + Nucli (Adj) + Adjac (SPrep)	<u>Molt mal·leable de caràcter</u> / <u>molt variable en els seus actes</u>

7. Escriu tres exemples de les possibilitats indicades en les estructures de SN, SPrep, SAdv i SV.

SN: l'escola pública, els col·legis privats, la directora

SPrep: la figura de marbre, la germana del seu oncle, un pis de lloguer

SAdv: viu molt lluny, intervenir prop del rei, era massa prompte

SV: va marcar un gran gol, és molt simpàtica, fa cam-pana / fa safrà

PÀGINA 267

8. Assenyala el CPred d'aquestes oracions i verifica la seua estructura sintagmàtica:

a) Sempre me l'he imaginada alcaldessa (CPred del CD: singular i femení)

b) Hem menjat molt tranquils (CPred del Subj: plural i masculí)

c) L'hem contractat de secretari (CPred del CD: singular i masculí)

d) Avui ja té el braç bé («Bé» és un adverb; funciona de la mateixa manera sintàctica que un adjectiu: «ja té el braç sa / ja té la cama sana». CPred del CD).

9. Explica amb l'espontaneïtat de les teues paraules (i amb criteris gramaticals) la diferència de significat en aquestes expressions, on s'altera la funció sintàctica de la paraula ressaltada:

a) Marga portava els pantalons verds

verds: Adjacent de pantalons (SN - CD) > els pantalons eren de color verd.

verds: CPred del CD > els pantalons eren d'un altre color -blancs, per exemple- i s'havia fet una taca de color verd -una taca d'herba, per exemple-.

b) El vaig veure amb la seua camiseta trencada

trencada: Adjacent de camiseta (SPrep - CC: amb la seua camiseta trencada) > Ell tenia una samarreta trencada i portava eixa camiseta, i no una altra.

trencada: CPred del CC > Portava inicialment una samarreta nova, però, després, la samarreta es va trencar.

c) Es van entropessar amb ells nus

nus: CPred del subjecte (concordància amb el subjecte -omés -: plural i masculí) > Si el subjecte és el SN els seus pares, els nus eren el seus pares.

nus: CPred del CC (SPrep - CC: amb ells; concordància amb el nucli: plural i masculí) > Si "ells" són els nostres amics de batxillerat -per exemple-, els nus eren els nostres amics...

d) Els van agarrar nus

nus: CPred del subjecte > Les persones que funcionen sintàcticament com subjecte són les persones nues; les persones qui agarren són les persones nues.

nus: CPred del CD > Uns amics -per exemple- van ser agarrats; els nus són eixos amics agarrats.

10. Llig i aprén el quadre següent. Distingim entre V (en forma personal) i infinitiu. Ompli les graelles buides amb més exemples.

Comportament de la preposició en el CR				
CR	V + Prep + SN	Ø Prep + conjunció que + V	Prep + Infinitiu	Altres exemples
V + a	Em vaig acostumar <u>a les seues bromes</u>	M'acostumí que <u>faça bromes</u>	+ a	M'acostumí <u>a fer bromes</u>
V + de	M'alegre <u>de la teua vinguda</u>	M'alegre que <u>vingues</u>	+ de	M'alegre <u>de vindre</u>
V + en	Pensava <u>en tu</u>	Havia pensat que <u>canviaria</u>	+ {a, de}	S'interessa <u>en l'edifici nou</u> > s'interessa <u>a finançar la construcció</u>
V + amb	Ens amenaçava <u>amb l'expulsió</u>	L'amenaçà que <u>expulsaria Abel</u>	+ {a, de}	L'amenaçà <u>d'expulsar-lo</u>

11. Aprén l'ús normatiu del valencià regulat per l'AVL. La norma dicta el següent: «Si la construcció sense preposició (+ que + V personal) resulta excessivament dura, podem intercalar-hi un gir del tipus “el fet, la circumstància”: *El problema prové del fet que s'han oblidat de la comanda. Han atribuït els incidents a la circumstància que els organitzadors són oblidadissos*». Afegeix-ne més exemples.

Es queixava del fet que havia de fer sol el treball d'anglès.

Ella compta amb la circumstància que té amigues molt treballadores.

12. Completa aquests quadres en què apareixen CR. Recolza't en els verbs amb CR de l'última graella.

V = V en forma personal. Infinitiu = V en forma no personal (infinitiu)

V + Prep + SN	Ø Prep + conjunció que + V	Prep + Infinitiu
<i>Està d'acord amb la teva manifestació</i>	<i>Estic d'acord que tu no cobres si ni vols</i>	<i>Està d'acord {a, de} fer-ho tot sense cobrar res!</i>
<i>Confiaràs en ella?</i>	<i>Confia que ho aprovarà tot</i>	<i>Confia {a, de} fer-ho bé</i>
<i>Renuncieu a la temptació</i>	<i>Vam renunciar que ella participe amb nosaltres</i>	<i>Jo renuncie a ser l'hereua</i>
<i>Et recordes d'allò? (T'en recordes?)</i>	<i>Recorda't que cal fer això</i>	<i>Recordar-se de complir sempre amb la llei</i>

PÀGINA 268

13. Repassa el quadre de les preposicions. La preposició *excepte* té un significat gramatical excloent. Busca diverses formes en el quadre anterior i escriu tres oracions.

Expressions similars a 'excepte' són *deixant de banda*, *exceptuant*, *llevat de*, *salvat*, *tret de*; *fora de*.

14. L'adverbi i les locucions adverbials desempenyen fonamentalment la funció de CC. Repassa amb atenció el següent quadre. [...] Alguns diccionaris accepten l'expressió «**davant teu*» amb el sentit de 'en front del teu'. S'ha produït una *transcategorització gramatical*. Sabries explicar què vol dir “transcategorització gramatical” i si «**darrere meu*» és un gir acceptable hui?

Transcategorització gramatical vol dir que una categoria gramatical s'usa com a una altra, és a dir, canvia. Per exemple, un adverbi (*davant*) o una locució preposicional (*davant de*), en un nivell mitjà o vulgar, s'usa com si fóra un substantiu, al qual s'afegeix un determinatiu possessiu, per exemple; açò ocorre en castellà (**delante tuyo*), i no és acceptable ni gramatical. El comportament gramatical, però, en valencià és diferent: s'accepta l'ús de l'adverbi o de la locució preposicional en construccions d'aquest tipus: «*darrere el castell*» (i «*al darrere del castell*»). Segons l'autoritat de la *Gramàtica normativa del valencià* (2006, i reimpressió de l'any 2008), pàg. 225 (§27.4.2.2), el

criteri lingüístic en el valencià és el següent:

Els adverbis *damunt*, *davall*, *davant*, *darrere*, *dins* (o *dintre*), *fora*, *dalt* i *baix* (...)

Observació: Encara que majoritàriament en valencià s'utilitza la preposició *de* darrere dels adverbis, també és habitual l'ús sense preposició davant de l'article definit: *damunt la taula*, *davant l'armari*.

Notem, a més, que, si el complement designa una persona del discurs, estos adverbis poden usar-se seguits de *de* i un pronom personal o seguits d'un possessiu:

Es va posar davant [de mi / meu]

Anaven darrere [de nosaltres / nostre]

En valencià la construcció més normal és la del pronom precedit de *de*: *davant de mi*.

Observació: Notem que, a més del pronom i del possessiu, és possible també un pronom feble datiu: *Se li va posar davant* ['davant d'ell o d'ella'], *Li anava darrere* ['darrere d'ell o d'ella']

El cas de *darrere meu* és exactament igual al cas de *davant meu* per a l'Acadèmia Valenciana de la Llengua.

PÀGINA 269

15. Expressa oralment un exemple senzill de cada ús pronominal dels pronoms forts del quadre.

Resposta oberta.

16. Hem parlat de *plural majestàtic*: no hem de confondre-ho amb el *plural de modèstia*. A què anomenem plural de modèstia? Il·lustra-ho amb un exemple.

En la llengua escrita actual també s'usa, a vegades, el pronom *nosaltres* o el verb en primera persona del plural amb un valor singular com a recurs de modèstia, quan l'emissor actua com a portaveu d'un col·lectiu imaginari: *Pel que fa al problema esmentat, nosaltres considerem que caldria introduir reformes importants* [*nosaltres* amb el valor de la persona que escriu] (GNV, pàg. 167).

17. Crea dues oracions en què sigues capaç d'explicar l'ús díctic, d'una banda, i l'ús endofòric, d'una altra, dels pronoms emprats.

a) –Vindran dues persones més a la festa. Aquestes persones són molt amigues meues. I elles estan ja aquí: elles són Francesc i Antoni. Podran vindre elles demà a la festa del camp?

b) –Jo crec que ells seran sempre benvinguts.

En la intervenció a) hi ha un ús de les formes en femení per la corcondància (norma endofòrica) exigida per la paraula “persones” (de gènere gramatical femení). Les referències a Francesc i a Antoni són en femení (gènere gramatical femení). “Aquestes”, “elles” fan referència interna en el text a una paraula ja utilitzada (“persones”); és, per tant, un ús anafòric.

En la intervenció b), el segon interlocutor ha canviat la referència: ara “ells” indica directament en la situ-

ació de l'acte comunicatiu a Francesc i a Antoni: per això designa amb el gènere masculí el referent directe: Francesc i Antoni són varons, i l'ús de la dixi obli-ga a utilitzar "ells", amb gènere gramatical masculí.

PÀGINA 271

18. Canvia el pronom *me* pel pronom corresponent de les persones 2a i 3a en singular (m. i f.) en la mateixa funció de CD:

Anna {et, us; el, els, la, les} va saludar.

19. Assenyala la funció dels sintagmes o de les paraules subratllades. Substitueix pel pronom feble corresponent o ompli el buit.

Model: *Tanca la porta.* CD: *tanca-la.*

Busquen diligentment allò que us interessa. CD: *busqueu-ho diligentment*

Semblen amics, però no ho són. Atribut.

Dària vol ser diplomàtica. Atribut: *Algun dia ho serà.*

Aquest llibre és massa llarg. No puc llegir-lo en un cap de setmana. CD.

Pere em deu estar esperant. Digues-li que acabe prompte. CI.

Els xiquets han guanyat. Vés i compra'ls alguna cosa. CI.

Les dones no sabien què fer. Acabaven de donar-los ordres contradictòries. CI ('a les dones').

20. Subratlla el pronom feble i digues a què es refereix. Indica la seua funció sintàctica. Model: *El pis era nou, però l'hagué de netejar.* Referència: *el pis.* Funció: CD.

Necessitaràs el pantaló. Agafa'l. Referència: el pantaló. Funció del pronom feble: CD.

Estic escrivint uns guions de ràdio. Els acabaré dimars. Referència: uns guions de ràdio. Funció del pronom feble: CD.

Ens ajudaràs a acabar el treball? Clar! Us ensenyaré a fer-lo. Referència: el treball. Funció del pronom feble: CD.

Diguen-nos què volen. Referència (omesa: és contextual): ('a nosaltres'). Funció del pronom feble: CI.

Vull ajudar-te, nana, però no em deixes. Referència (omesa: és contextual): ('a mi'). Funció del pronom feble: CD. (Altres pronom feble en l'oració: -te també és contextual: 'a tu'. CD).

PÀGINA 273

21. Ús de *en/ne*. Ompli la graella.

Exemple de partida	Norma: funció i observació	Utilització del pronom <i>en/ne</i>
-Tens pomes?	CD indefinit	-No, no en tinc
-Vol el xiquet més pastís?	CD quantificat	-No, ja en té prou
-Comprà llibres?	CD quantificat	-En comprarà tres
-Menjarà taronges?	CD indefinit	-Ha dit que en menjarà
-Mercè està molt nerviosa!	Atribut quantificat	-Mercé, n'està molt
-Joan és un dels metges?	Partitiu, Atribut	-Joan n'és un
-Quantes convidades hi ha?	Amb impersonal <i>haver-hi</i> . CD quantificat	-N'hi ha quaranta
-Vols més beguda?	CD quantificat	-Gràcies, no en vull més
-Ha vingut algun client?	Partitiu, Subjecte	-Sí, n'ha vingut un
-Quan tornaràs d'Elx?	CC (amb <i>de</i>)	-En tornaré el 23 d'agost
-Et vas tragar dues cerveses calentes?	CD quantificat	-Obri l'armari i en tragué dues
-Recordes que hem quedat d'anar al cinema?	CC (sense <i>de</i>)	-Sí, hem quedat d'anar-ne
Eva sap molt de lleis.	CR (amb <i>de</i>)	Sí, però, d'economia, no en sap gens
Cal valorar les qualitats dels aliments genètics?	CN (amb <i>de</i>)	Cal valorar-ne les qualitats (dels aliments genètics)
Han traduït el llibre?	CN (amb <i>de</i>)	En falten els últims capítols (del llibre)
Has llegit les instruccions del medicament?	CN (amb <i>de</i> : 'les instruccions del medicament')	Abans d'usar el medicament, llegiu-ne les instruccions
La mare va deixar jugar amb l'aigua al seu xiquet	CN (amb <i>de</i> : 'les conseqüències de jugar amb l'aigua')	El xiquet jugava amb l'aigua, però sa mare en desconeix les conseqüències
A ella, li agrada parlar {de, sobre} política	CR (amb <i>de</i>)	Parlar-ne li agrada
Traurem mil euros d'aquest treball?	V de moviment (metafòric), amb CC (amb <i>de</i> omesa o sobreentesa)	Amb aquest treball, en traurem dos mil euros
El teu germà és àrbitre?	Atribut (amb el verb <i>fer-se</i>)	En va fer-se ja fa tres anys

22. Afegeix un altre exemple a aquesta distinció dels matisos del verb *fer-se*:

<i>Fer-se</i> + Atrib > en (= Atrib)	–Abans era tan maca? –No, se n’ha fet darrerament	Va fer-se’n [àrbitre] ja fa tres anys
<i>Fer-se</i> ‘transformar-se’ + C Pred > hi (= CPred)	El líquid s’ha fet roig ara	El líquid va fer-s’hi [roig] ara

23. Correges les formes incorrectes segons el model:

*Se n’anem > Ens n’anem.

*Anémone > Anem-nos-en

*Anense(n) > Anem-nos-en

*Partiu-se’n > Partiu-vos-en

 24. Ús de *hi*. Ompli la graella seguint el model.

Exemple de partida	Norma: funció i observació	Utilització del pronom <i>hi</i>
–Que <i>hi</i> ha damunt de la taula?	Verb impersonal haver- <i>hi</i>	–No <i>hi</i> ha res
–Quanta <i>hi</i> havia en la festa?	Verb impersonal haver- <i>hi</i>	–En la festa <i>hi</i> havia vint convidats
–Com <i>vau</i> anar <u>a</u> <i>Tabarca</i> ?	CC indicant direcció, trajectòria (sense <i>de</i>)	– <i>Hi</i> vam anar amb barc
–Pots anar a molta velocitat?	CC de mode o manera	Tu pots anar a molta velocitat: jo no <i>hi</i> puc (anar)
–Ell va amb la teua amiga?	CC (sense <i>de</i>)	Ell anava amb la teua amiga, però ara no <i>hi</i> va
<i>Caminaven</i> de gaidó	CC de mode o manera	<i>Hi</i> caminaven

25. El complement de règim. Afegeix altre exemple tot seguint aquest model:

No estic d’acord <u>amb</u> la defensa d’aquesta idea	Anit va somiar <u>amb</u> un aprovat
No estic d’acord <u>Ø</u> que defenses aquesta idea	Anit va somiar <u>Ø</u> que aprovava tothom
CR > No <u>hi</u> estic d’acord [amb això]	Anit <u>hi</u> va somiar [amb això]

PÀGINA 275

26. Correges seguint el model: exposa els motius gramaticals de la correcció i la funció dels pronoms febles. Ompli la graella.

Incorrecte	Correcte	Motius gramaticals
*Dóna’s-la	Dóna-li-la	Li (CI), la (CD). *Dóna-se-la (és castellanisme reproable)
*S’ho vaig regalar ahir	Li ho vaig regalar ahir. Els ho va regalar ahir	Li (CI) Els (CI)
Són correctes les dues oracions del quadre de la dreta?	S’ho va endur ell mateix. El xiquet s’ho va menjar tot	Són expressions gramaticals? Sí, perquè són pronoms reflexius
*Se la portaré demà	Li la portaré demà	Li (CI) no deu canviar-se per se davant el CD pronominal (el, la, els, les).
*Se’ls deixaré a la seua habitació	Li’ls deixaré en la seua habitació	El mateix motiu: Li (CI) no deu canviar-se per se davant el CD pronominal (el, la, els, les).
*Se les arreglaré en dos minuts	Li les arreglaré en dos minuts	El mateix motiu: Li (CI) no deu canviar-se per se davant el CD pronominal (el, la, els, les).
*Me s’ha trencat	Se m’ha trencat	Cal evitar les inversions entre el pronom se i els pronoms me i te.
*Te s’ha oblidat	Se t’ha oblidat	El mateix motiu: Cal evitar les inversions entre el pronom se i els pronoms me i te.

PÀGINA 278

27. Casos especials d’apostrofació. Afegeix exemples amb apostrofació correcta seguint el model:

Combinació de pronoms	Correcte	Altres exemples correctes
El + en > *le’n > l’en	Toni treia un DVD de la jaqueta > Toni l’en treia	Carme va prendre un got de la vitrina > Carme l’en va prendre. Recorda: *le’n no és possible, perquè “*le” és un pronom inexistent.
Se + us > *s’us > se us	Es va dir a vosaltres que la prova seria demà > Se us va dir que la prova seria demà.	Record: Tots els casos d’aquest exercici són excepcions.
La + hi > *l’hi > la hi	Elles no portaran la joguina al zoo > No la hi portaran	Ells mai van portar l’anàlisi a l’aula > Mai la hi van portar.

28. Concordança entre participi dels temps compostos i CD pronominal {lo, la, els, les}. Afegeix altres exemples correctes.

Correcte	Altres exemples correctes
–Has tancat la porta? –Sí, l'he tancada	–Has obert la finestra? –Sí, ja l'he oberta.
No me'ls he menjats, els postres	–Ha lliurat els documents? –No, no els ha lliurats encara.

29. Concordança del pronom proclíctic amb el participi si s'usa un infinitiu posterior. Escriu altres exemples correctes.

Correcte	Altres exemples correctes
No l'he sentit parlar [a ell]	No l'ha deguda conèixer.
No les hem pogudes comentar (les propostes de reflexió) [a elles]	Les heu volgudes analitzar? (les oracions) [a les companyes]

30. Substitueix el CD per un pronom feble i fes la combinació correcta dels dos pronoms resultants. Model: *Em donà la notícia > Me la donà*

<i>S'ha menjat el meló</i>	<i>Se l'... menjat</i>
<i>Us porten les maletes?</i>	<i>Us les... porten</i>
<i>Et compraran tot el que tinga</i>	<i>T'ho... compraran</i>
<i>Li tornarà l'ordinador avui?</i>	<i>Li'l... tornarà avui</i>
<i>Els tornaran els calçotets?</i>	<i>Els els... tornaran</i>

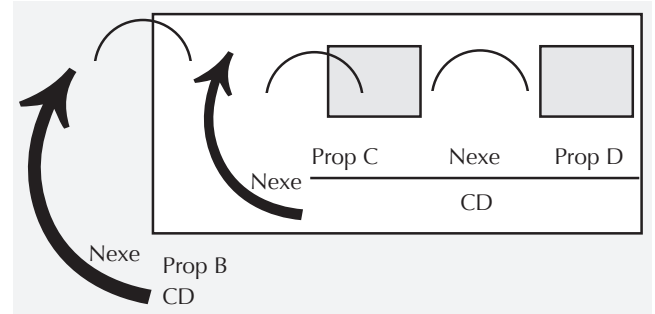
PÀGINA 279

31. Les oracions juxtaposades poden expressar els mateixos matisos semàntics que les coordinades i les subordinades, només que formalment no estan relacionades per cap nexa, sinó que les proposicions apareixen adossades. Afegeix un exemple d'oracions juxtaposades (unides pel sentit i separades per signes de puntuació) i digues si hi ha coordinació o subordinació. Model: *El conserge acciona la sirena, tots acudeixen a les aules, es reprenen les classes.* OBC, formada per tres proposicions juxtaposades, coordinades.

- a) *L'encarregada tancarà el bar a les 11 de la nit: demà cal matinar.*
b) *Vindrà, triomfarà, ens omplirà d'alegria: és una artista i una màquina.*
a) *L'encarregada tancarà el bar a les 11 de la nit: demà cal matinar.* OBC, formada per dues proposicions juxtaposades, la segona de les quals manté una relació de Prop Subord Adv causal.
b) *Vindrà, triomfarà, ens omplirà d'alegria: és una artista i una màquina.* OBC, formada per quatre proposicions; les tres primeres són juxtaposades, coordinades; la quarta, juxtaposada així mateix (sense nexa) manté una relació de Prop Subord Adv causal amb la seqüència anterior (especialment amb el sentit de les proposicions 2a i 3a).

PÀGINA 280

32. Sintaxi inversa. Fixa't amb atenció en la següent estructura abstracta: una oració (OBC) amb una proposició subordinada que inclou dues coordinades en el seu interior [amb funció de CD]. Són quatre proposicions.

Prop A

Eixa estructura respon a aquesta oració: *El secretari va confirmar que la directora havia dit que les notes estarien eixa vesprada i l'endemà es matricularien en la universitat.* Comprends ara l'esquema? Ara escriu tu una altra oració amb la mateixa estructura, però amb verbs diferents.

L'actriu va dir que la top model havia afirmat que l'emissió de la pel·lícula seria a les dotze i que el dinar es podria servir després.

PÀGINA 284

33. Quina funció exerceixen els elements subratllats en les següents oracions? Per a poder respondre haurem de realitzar l'anàlisi sencera.

a) *Qui estiga lliure de pecat tire la primera pedra*

“de pecat”: SPrep, Adjacent del nucli del SAdj - Atribut en la Proposició Subordinada Substantiva [és una Prop. Adj-de Relatiu Substantivada, amb el nexa relatiu “qui”] la funció de la qual és Subjecte de la Proposició matriu, és a dir, Subjecte del verb “tire” (imperatiu).

b) *Vos exposeu a ser expedientats*

“expedientats”: Participi-Verb auxiliar de la construcció verbal de la pasiva (amb el verb “ser”). Pertany a una Proposició Subordinada Substantiva la funció de la qual és Complement de Règim (CR) del verb de la proposició matriu (o principal): “exposar-se a...”.

c) *Creieu que ens permetran veure les notes?*

«veure les notes»: Proposició Subordinada Substantiva la funció de la qual és CD del verb “permetran”; “permetran” és el nucli del predicat de la Prop Subord Subst en funció de CD del verb de la Prop matriu (o principal) “creieu”. És a dir, hi ha tres verbs (tres proposicions).

PÀGINA 289

35. Escriu dos exemples amb *que* o *què*, i passa'ls al teu company perquè els analitze. Completeu l'exercici amb una autoavaluació.

Què vols dir, Miki? "Què" és pronom interrogatiu; funció: CD.

Vols dir que tu vindràs segur demà, Bego? "Que" és una conjunció subordinant; funció: nexa...

34. És interrogatiu o conjuntiu «*que*» en aquesta expressió? *Que tu no entregues el treball no és suficient per a suspendre't?*

"Que" és conjuntiu; la seua funció es nexa. No és un pronom interrogatiu. "Que tu no entregues el treball" és substituïble per "açò", amb la funció sintàctica de Subjecte del verb principal "ser".

PÀGINA 291

36. A quina classe d'elements gramaticals pertanyen els destacats en aquestes oracions? Assenyala la seua funció sintàctica.

a) Aquest és el llibre *per què* vaig aprovar la selectivitat

"per què": Prep + Pron Relatiu. Dues funcions: nexa (introduïdor de la Prop Subord Adj, o de Relatiu) i Sprep - CC causa del verb perifràstic "vaig aprovar".

b) Desconeixem *el perquè* de la seua decisió

"el perquè": art + N, o substantiu. Tot el SN ("el perquè de la seua decisió": Det + N + Adjac) fa la funció de CD.

c) Voldríem conèixer *els perquè*s de la seua actitud

"els perquès": art + N, o substantiu. Tot el SN ("els perquès de la seua actitud": Det + N + Adjac) fa la funció de CD.

d) Dis-me *per què* ho vas fer

"per què": Sprep → Prep + Pron interrogatiu. Funció: Sprep - CC causa del verb perifràstic "vas fer"; pertany a una Prop Subord Subst CD. Es tracta d'una interrogativa indirecta.

e) *Perquè* vull comprendre't, em rebutges?

"perquè": Conjunció causal. No és un interrogatiu. Funció: nexa. Cal restablir l'ordre logicogramatical per fer l'anàlisi sintàctica amb senzillesa: "Em rebutges *perquè* vull comprendre't?". "Perquè" és el nexa de la Prop Subord Adv causal.

PÀGINA 293

37. Anàlisi sintàctica completa de les oracions següents:

a) *Els representants que van assistir van resultar massa eficaços*

OBC (Oració Bimembre Complexa) amb dues proposicions.

- Segmentació i identificació de les proposicions:

OBC: Prop A matriu (o principal): *Els representants [B] van resultar massa eficaços*.

Prop B Subord Adj (de relatiu) - funció: Adjacent del nucli del SN - Subj de A: *que van assistir*.

- Anàlisi de cada proposició:

Prop A:

Subj			Pred			
Els	representants [B]		van	resultar	massa	eficaços
art	N	Prop Subord	V _{aux}	V _{infin}	Adv	Adj
Det		Adjac			Quantit	
SN			V _{cop}		SAdj Atrib	
SV						

Observacions. 1) La funció del Pred se sosté sempre sobre una estructura de SV; si no ho especifiquem, aconseguim eliminar una línia més en l'anàlisi i ho resollem de manera més senzilla i simple; en el cas de la funció del Subj no sempre està sustentada en un SN: pot exercir esta funció una Prop Subord Subst. 2) El verb *resultar* funciona com a verb copulatiu (amb l'aspecte verbal resultatiu afegit).

Resum oracional: OBC, enunciativa, afirmativa, atributiva.

Prop B:

Subj	Pred	
[els representants] ← que	van	assistir
pron relat	V _{aux}	V _{infin}
V		
Nexe		

- b) *És tan alta que no troba pantalons*

OBC, amb dues proposicions.

- Segmentació i identificació de les proposicions:

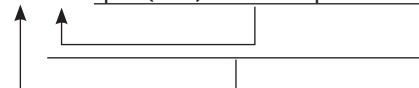
OBC: Prop A matriu (o principal): *(Ella) és tan alta [B]*

Prop B Subord Consecutiva II (Adjac del terme quantitatiu): *que (ella) no troba pantalons*.

- Anàlisi de cada proposició:

Observació. Explicació de la Prop Consecutiva II:

(Ella) és [molt] alta tant que (ella) no troba pantalons

El sentit és aquest (consecutiva II):

"tant" = "molt" > Ella és [molt (=tant)] alta, *per tant* (ella) no troba pantalons.

La Prop Subord és adjacent del terme quantitatiu *tant*.

Prop A:

Subj	Pred			
(Ella)	és	alta	tant	[B]
	V _{cop}	Adj	Adv	Prop Subord Consecut II
		Quantit	Adjac	
Grup quantitatiu				
SAdj Atrib				

Resum oracional: OBC, enunciativa, afirmativa, atributiva.

Prop B:

Subj		Pred		
que	(ella)	no	troba	pantalons
conj		Adv	V	N
subordinant		neg		CD
Nexe				

c) **L'edil, recentment nomenat, va desmentir els rumors que circulaven per la ciutat**

Observació. Explicació. L'incís que va entre comes ("recentment nomenat") pot ser entès (i analitzat) com una proposició adjectiva passiva amb el verb i el nexa relatiu omesos: "(que ha sigut) nomenat recentment". Nosaltres analitzarem l'expressió com un SAdj explicatiu amb la finalitat de simplificar i fer més senzilla l'anàlisi.

OBC amb dues proposicions.

- Segmentació i identificació de les proposicions.

OBC: Prop A matriu: *L'edil, recentment nomenat, va desmentir els rumors* [B]

Prop B Subord Adj, de relatiu, especificativa. Adjacent del nucli del SN - CD de A: *que circulaven per la ciutat*.

- Anàlisi de cada proposició:

Prop A:

Subj				Pred				
<u>L'</u>	<u>edil,</u>	<u>recentment</u>	<u>nomenat,</u>	<u>va</u>	<u>desmentir</u>	<u>els</u>	<u>rumors</u>	<u>[B]</u>
art	N	Adv	Adj	V _{aux}	V _{infin}	art	N	Prop Subord Adj
Det						Det		Adjac
SAdj				V		SN		
						CD		
SN								

Resum oracional: Enunciativa, afirmativa, predicativa, activa, transitiva.

Prop B:

Subj		Pred		
← que	circulaven	per	la	ciutat
pron	V	prep	art	N
relat			Det	
Nexe		CC Lloc		

d) **El mosquit anòfel no és una mosqueta morta si et pica on hi ha malària!**

Observació. Explicació. Entenem l'oració en el sentit següent: "si et pica" té una circumstància de lloc: "on hi ha malària"; és a dir, la tercera proposició és complement (i està en l'interior) de la segona. Procedim a assenyalar la segmentació i la identificació de les proposicions que segueixen i no detallem l'anàlisi de cada proposició: cadascuna d'elles s'analitza com una oració (proposició) simple a efectes pràctics.

OBC, amb tres proposicions.

Prop A matriu: *El mosquit anòfel no és una mosqueta morta* [B]!

Prop B Subord Adv Condicional: *si (el mosquit) et pica* [C]

Prop C Subord Adv de lloc: *on hi ha malària*. (Aquesta proposició és impersonal: no té Subj ni Pred; hi ha solament SV)

Resum oracional: OBC, exclamativa, negativa, atributiva.

e) **S'ha elegit una comissió que intentarà investigar els assumptes que es van denunciar**

OBC, amb quatre proposicions.

Prop A matriu: *S'ha elegit una comissió* [B]

Observació. Aquesta proposició pot ser impersonal o passivareflexa; l'analitzem com impersonal aquí.

Prop B Subord Adj, de relatiu, Adjacent del nucli del SN - CD de A: *que intentarà* [C]

Prop C Subord Subst (d'infinitiu), CD de B: *(la comissió) investigar els assumptes* [D]

Prop D Subord Adj, de relatiu, Adjacent del nucli del SN - CD de C: *que es van denunciar*.

Resum oracional: OC (Oració Unimembre Complexa), Enunciativa, afirmativa, predicativa, activa, transitiva. Ja hem dit que es pot analitzar també com OBC, enunciativa, afirmativa, predicativa, passivareflexa; en aquest cas, "una comissió [B]" és subjecte.

f) **Ho sap perquè li ho vaig dir quan va preguntar què passava allí**

OBC, amb quatre proposicions.

Prop A matriu: *(Ell/Ella) ho sap* [B]

Prop B Subord Adv Causal: *perquè (jo) li ho vaig dir* [C]

Prop C Subord Adv de temps: *quan (ell/ella) va preguntar* [D]

Prop D Subord Subst CD: *què passava allí*.

Resum oracional: OBC, enunciativa, afirmativa, transitiva.

38. **Assenyala les funcions dels elements destacats en aquestes oracions:**

a) *La professora sempre aconsella que no fem els exàmens a corre-cuita*

els exàmens: CD del verb *fem* (en la Prop B Subord Subst - CD de A).

a corre-cuita (frase feta): CC de manera del verb *fem* (en la Prop B Subord Subst - CD de A).

b) *Preferesc que m'expliques les raons a les clares perquè he de respondre tot allò que em pregunten*

m': CI del verb *expliques* (en la Prop B Subord Subst - CD de A).

tot allò que em pregunten: CD del verb *he de respondre* (en la Prop C Subord Adv Causal de A).

- c) *Encara que no t'ho semble, et coneixeré a fons si passem una setmana junts en l'aula*

t': CI del verb *semble* (en la Prop B Subord Adv Concesiva de A).

'ho: CD del verb *semble* (en la Prop B Subord Adv Concesiva de A).

si passem una setmana junts en l'aula: Prop C Subord Adv Condicional de A.

- d) *Jo no tenia ganes d'anar allí, però ho vaig fer perquè temia que em deixara de parlar*

Observació: analitzem l'estructura de l'oració així: A, però B; i la Prop principal A conté la Prop C Subord Subst –“d'anar allí”– complement (Adjac) de *ganes* (CD de *tenia*), i la Prop B conté una Prop D Subord Adv Causal i aquesta conté una Prop E Subord Subst CD.

d'anar allí: Prop Subord Subst Adjac del nucli del SN – CD de A.

Em: CD del verb perifràstic *deixara de parlar* (en la Prop E Subord Subst CD de la Prop D).

- e) *Quan vam arribar a la plaça, els músics ja tocaven, tot i que era prompte*

tot i que era prompte: Prop B Subord Adv Concesiva de la prop matriu A –...tocaven–.

- f) *Ma mare m'insisteix en el fet que, si estudies quan hi ha temps, hi ha moltes possibilitats d'aprovar*

m': CI del verb *insisteix* (en la Prop matriu A).

d'aprovar: Prop C Subord Subst Complement (Adjac) de *possibilitats* (CD en la Prop B –...hi ha moltes possibilitats... (impersonal)–).

Quan hi ha temps: Prop E Subord Adv de temps (impersonal) de la prop D Subord Adv Condicional –... si estudies...–.

- g) *Vos desitgem sort i justícia en els exàmens que heu d'afrontar en la PAU si aproveu al maig ací*

Vos: CI del verb *desitgem* (en la prop A matriu).

si aproveu al maig ací: Prop C Subord Adv Condicional de A.

- h) *Deixa-li-ho ací a Maria perquè faça el que haja de fer ella sola*

-li-: CI del verb *deixa* (en la Prop A matriu)

-ho: CD del verb *deixa* (en la Prop A matriu)

el que haja de fer ella sola: Prop C Subord Subst –Adjativa substantivada–, CD del verb *faça* (en la prop B).

- i) *Se'm va perdre el mocador que em va regalar quan va tornar del viatge solidari que va fer per Àfrica.*

Se': marca d'intransitivitat, marca de pseudoreflexivitat del verb *va perdre*.

'm: CI del verb *va perdre*.

que va fer per Àfrica: Prop D Subord Adj, de relatiu, Adjac de *viatge* (CC de lloc en la prop C).

12 Nocions de sociolingüística i llengua estàndard

PÀGINA 294

Qui coneix les regles juga millor

1. Una amiga de Tavernes, després d'haver vist l'obra *Daaalí*, d'Els Joglars, exclamava amb sorpresa: «Vaig anar al teatre amb un poc de recel, perquè m'havi- en dit que l'obra era en català tancat. Però em va encantar, em vaig assabentar de tot, vaig riure, vaig gaudir». Pot ser cert això?

És cert. També és cert que hi ha nivells sociolingüístics i culturals diferents; no obstant això, la llengua, per a un estudiant de batxillerat solvent, sol ser comprensible sempre en gairebé tots els usos i registres.

2. Comenta breument, de manera oral: «A Elx sempre s'ha dit *gafetes* i *entonces* No sé per què "tinc que dir" ara *ulleres* i *llavors*».

En la formulació de la pregunta hi ha una errada voluntària: **tinc que dir*. És un tret irònic. En tota llengua hi ha varietats dialectals, i expressions pròpies de la parla local. Quan eixes expressions són genuïnes o pertanyen al geni de l'idioma, eixes expressions són respectables; però, en aquest cas, *gafetes* i *entonces* són paraules procedents del castellà; la nostra llengua té mots propis (*ulleres*, *aleshores*), per tant no són acceptables *gafetes* i *entonces*. L'ús de **gafetes* i **entonces* és, doncs, d'un nivell mitjà o popular, de vegades, fins i tot vulgar.

3. Opina sobre les pressumpcions que subjauen en aquesta asseveració: «La *profa* de valencià és la mare d'una amiga meua. Quin rotllo parlar sempre tan elegant i tan bé!».

La persona qui parla en estil directe pensa que la professora parla sempre igual, de manera culta i elaborada. La manera culta, o, al menys, respectuosa, és la pròpia de l'àmbit formal de l'aula. La professora no parla de la mateixa manera en l'aula i en sa casa. La pressumpció és errònia... es tracta de situacions diferents i la professora adapta els seus registres: familiars, col·loquials, etc.

4. Debat sobre aquesta declaració: «Jo estudie anglés, i en anglés no hi ha paraulotes com en valencià».

En totes les llengües hi ha paraulotes. Les llengües tenen elements molts expressius. Hi ha exclamacions que són vulgars en tots els idiomes. Solament com exercici lingüístic, l'estudiant aportarà expressions malsonants en anglés i en altres llengües.

PÀGINA 299

1. Assenyala si aquest text usa trets de la varietat oriental o de la varietat occidental. Transforma-ho en l'altra varietat.

El text usa trets de la varietat oriental de manera general. Es tracta d'un text exagerat en les seues característiques lingüístiques de la varietat oriental.

Varietat occidental

La xiqueta anava a eixir amb Carme, la iaia de Dolors. Vaig sentir una estranya conversa: –Escolta, xiqueta. –Diga'm, senyora. –Per favor, Mire's en l'espill, faça's petits bessets en la galta fins a posar-se roja i que li servisquen els consells sensats, no els prejudicis. –Es diu molt prompte això. Moltes gràcies. Jo porte el cap fred, no creguen vostés: em tinc per intel·ligent i el meu cervell està en actiu tot el dia útil: des que m'alce fins que arribe a l'oficina. –No li falta autoestima. Ànim. Adéu. –Ciao.

Varietat oriental

La petita noia anava a sortir amb la Carme, l'àvia de la Dolors. Vaig sentir una estranya conversa: –Escolti, noia. –Digui'm, senyora. –Si us plau, Mire's en el mirall, faça's petits petons en la galta fins a posar-se vermella i que li servequen els consells sensats, no pas els prejudicis. –Hom diu força aviat això. Moltes gràcies. Jo porto el cap fred, no creguen vostés: em tinc per intel·ligent i el meu cervell està en actiu tot el dia útil: des que m'alço fins que arribo a l'oficina. –No li manca autoestima. Ànim. Adéusiau. –Ciau.

PÀGINA 308

2. Comenta oralment el següent text legal en funció de la quotidianitat que tu vius. Llei d'ús i ensenyament del valencià (1983). Article 19é.

Resposta oberta.

3. Dóna la teua opinió sobre el sentit de les expressions ressaltades de l'article 6é de la recent reforma del nostre Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana (2006). Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana (2006). Article 6é

Resposta oberta.

Caldria tindre en compte algunes remarques. Del *valencià* es diu que és la llengua pròpia (llengua + adjectiu); del *castellà*, a vegades, sols es diu que és la llengua (sense adjectivació!). La llengua rep el nom de valencià (i no de català) en aquest Estatut. Es parla, amb sotilesa, d'*idioma valencià*. També és curiós dir que el castellà és l'idioma oficial de l'Estat: Estat és tant Espanya com la Comunitat Autònoma Valenciana. No és impropri esmentar la paraula i la noció Espanya.

4. Els apartats 1 i 2 que acabem de llegir amplien l'apartat 1 de l'article 7é de la versió primitiva de l'Estatut (1982). Comenta en què han consistit els canvis realitzats.

Resposta oberta.

Una idea de comentari pot ser aquesta diferència: l'any 1982 llegim: "Els dos idiomes oficials..."; i l'any 2006 canvia: els partats 1 i 2 pretenen establir una distinció entre les llengües, amb la intenció de fer més nacionalista la redacció.

PÀGINA 310

5. El 1986 es va celebrar el II Congrés Internacional de la Llengua Catalana, amb la màxima adhesió polí-

tica i acadèmica de tots els participants. Comenta les resolucions que transcrivim, tenint en compte la situació general del valencià en la teua zona.

Resposta oberta.

6. Comenta les següents estadístiques dels percentatges de parlants de valencià en la nostra Comunitat, amb els coneixements històrics i demogràfics que tens.

- a) Creus que hi havia més població forana en la Comunitat Valenciana el 1986 o el 2008?

L'any 1986 hi havia menys població forana que l'any 2008. Els anys anteriors al 2008 van ser els anys d'augment de la immigració a la recerca de treball. La Comunitat Valenciana va rebre moltes persones d'altres llocs, i la població estable va augmentar.

- b) En quines dades apreciem si hi ha pujat o ha baixat el nivell d'alfabetització del valencià?

El nivell d'alfabetització ha crescut: hi ha més residents que saben llegir i escriure el valencià l'any 2008.

- c) Com podríem interpretar la dada de les caselles de "entendre"?

No obstant això –l'apartat b anterior–, el nombre de persones que entenen –o diuen que entenen– el valencià ha baixat en el període que ens serveix de comparació. Això és perquè hi ha menys població nativa: ha vingut més gent que no coneixia la nostra llengua. Per exemple, hi ha més persones d'Andalusia o de la Mantxa i més persones estrangeres.

- d) Podem afirmar que estem en el camí adequat per a la normalització del valencià?

Resposta oberta. Remarca: Hi ha un aparent ús algo més generalitzat del valencià, però també hi ha tendències i estratègies lingüístiques que no afavoreixen la normalització absoluta del valencià. També caldria comentar la nova proposta de plurilingüisme de la Conselleria d'Educació (juny de 2011): combinació i alternància del valencià, el castellà i l'anglès.

7. La majoria dels mitjans de comunicacions usa el castellà. Ompli el quadre següent amb altres exemples que conegues que empen el valencià.

Resposta oberta.

PÀGINA 311

8. En Canal 9 no és insòlit comprovar que els locutors o presentadors usen el valencià i gran part dels convidats, el castellà. Comenta aquesta situació amb un programa concret.

Resposta oberta.

9. Entre les institucions que promouen l'ús del valencià avui, destaquen entitats com Acció Cultural del País Valencià i Escola Valenciana. Una de les iniciatives més atractives és el denominat «voluntariat pel valencià» en les escoles. Busca informació en internet i comenta en què consistix aquest programa d'integració sociocultural.

El Voluntariat pel Valencià és el servei d'Escola Valenciana que vol crear nous parlants en valencià sense classes teòriques ni exàmens. A més, és un servei totalment gratuït. Es tracta de posar en contacte una persona valencianoparlant amb una altra que vol aprendre a parlar fluidament la nostra llengua. El resultat són les "parelles lingüístiques", formades per un voluntari/a i un aprenent que queden una hora a la setmana, durant 10 setmanes, per conversar en valencià.

Les parelles lingüístiques es formen entre persones d'una mateixa població que queden per conversar en valencià davant d'un cafè, fent una passejada, anant de compres, visitant un museu, etc. Es tracta de parlar en situacions reals i quotidianes.

Tanmateix, el Voluntariat és molt més. Des de la seua creació l'any 2005 s'han format vora 3000 parelles lingüístiques. Molts voluntaris continuen repetint, és més, molts aprenents després passen a fer-se voluntaris.

A més, des del programa s'organitzen activitats complementàries com el Club Lector, on els participants llegeixen un llibre en valencià i el comenten amb el seu autor; les passejades culturals, amb guies que fan explicacions en la nostra llengua o els grups de conversa, on un voluntari queda amb diversos aprenents per xarrar en grup.

Més informació: Telèfon: 96 340 70 60. Internet: www.voluntariatpelvalencia.org

10. El sistema educatiu valencià estableix una excepcionalitat en l'estudi i el coneixement de la nostra llengua, emanada de la *Llei d'ús*, de 1983: el *dret d'exenció*. Alguns alumnes no cursen l'assignatura de valencià per l'estada temporal en la nostra Comunitat o per residir en una zona tipificada com a zona d'àmbit lingüístic castellà en la llei. Busca, en la *Llei 4/1983, d'ús i ensenyament del valencià*, la delimitació exacta de les zones de parla castellana en la nostra Comunitat i localitza-les en un mapa.

L'article 36 de la llei diu concretament i explícitament:

«Als efectes regulats per la present Llei són declarats termes municipals de predomini lingüístic castellà, els següents:

1. Província d'Alacant: Albaterra, Algorfa, Almoradí, Aspe, Benejúzar, Benferri, Benijófar, Bigastro, Callosa de Segura, Catral, Cox, Daya Nueva, Daya Vieja, Dolores, Elda, Formentera del Segura, Granja de Rocamora, Jacarilla, Monforte del Cid, Orihuela, Puebla de Rocamora, Rafal, Redován, Rojales, Salinas, San Fulgencio, San Miguel de Salinas, Sax, Torreveja, Villena.
2. Província de Castelló: Algimia de Almonacid, Almedijar, Altura, Arañuel, Argelita, Ayódar, Azuébar, Barracas, Bejís, Benafer, Castellnovo, Castillo de Villamalefa, Caudiel, Cirat, Cortes de Arenoso, Chóvar, Espadilla, Fanzara, Fuente la Reina, Fuentes de Ayódar, Gaibiel, Gátova, Geldo, Higuera, Jérica,

Ludiente, Matet, Montán, Montanejos, Navajas, Olocau del Rey, Pavías, Pina de Montalgrao, Puebla de Arenoso, Sacañet, Segorbe, Soneja, Sot de Ferrer, Teresa, Toga, Torás, El Toro, Torralba del Pinar, Torrechiva, Vall de Almonacid, Vallat, Villahermosa del Río, Villamalur, Villanueva de Viver, Viver, Zucaina.

3. Província de València: Ademuz, Alborache, Alcu-
blas, Alpuente, Andilla, Anna, Aras de Alpuen-
te, Ayora, Benagéber, Bicorp, Bolbaite, Bugarra,
Buñol, Calles, Camporrobles, Casas Altas, Casas
Bajas, Castielfabib, Caudete de las Fuentes, Co-
frentes, Cortes de Pallás, Chelva, Chella, Chera,
Cheste, Chiva, Chulilla, Domeño, Dos Aguas, En-
guera, Fuenterrables, Gestalgar, Godella, Hí-
guera, Jalance, Jarafuel, Loriguilla, Losa del
Obispo, Macastre, Marines, Millares, Navarrés,
Pedralba, Puebla de San Miguel, Quesa, Reque-
na, Siete Aguas, Sinarcas, Sot de Chera, Teresa de
Cofrentes, Titaguas, Torrebaja, Tous, Tuéjar, Utiel,
Vallanca, Venta del Moro, Villar del Arzobispo, Vi-
llargordo del Cabriel, Yátova, La Yesa y Zarra.
11. **Tots els habitants o visitants de la nostra Comuni-
tat tenen el dret d'usar el valencià. El procés de
normalització suposa que cada vegada més resi-
dents tinguen, a més, el deure de conèixer-lo. Per
a normalitzar la situació, refermar el coneixement
i estendre l'ús del valencià, el nostre sistema edu-
catiu preveu programes especials en els col·legis:
PIL, PEV, PIP. Informa't sobre cada un d'aquests
programes i comenta oralment la seua oportunitat
i eficàcia en la normalització del valencià.**
El sistema educatiu valencià determina uns objectius
en matèria de llengües que fan necessari l'establi-
ment dels mitjans perquè tots els estudiants cone-

guen els dos idiomes oficials: el valencià i el castellà.
Per a aconseguir-ho, s'ha dissenyat un model d'edu-
cació bilingüe que s'estructura en programes.
Tres són els programes d'educació bilingüe: PIL, PEV
i PIP.

PIL, Programa d'Immersion Lingüística (voluntària)

Dissenyat per a escolars majoritàriament no valen-
cianoparlants, dels centres d'Educació Infantil i Pri-
mària (CEIP), les famílies dels quals opten voluntàri-
ament per programa perquè així assoliran una bona
competència en valencià.

L'alumnat manté i millora la llengua familiar i n'ad-
quireix una altra, el valencià, a través d'una meto-
dologia basada en l'enfocament comunicatiu de les
llengües.

PEV, Programa d'Ensenyament en Valencià

Dirigit a estudiants valencianoparlants residents en
poblacions de predomini lingüístic valencià. S'uti-
litza el valencià com a llengua principal en el procés
d'ensenyament-aprenentatge. S'augmenta la com-
petència lingüística en valencià i s'assolix un bon do-
mini del castellà.

PIP, Programa d'Incorporació Progressiva

La llengua d'aprenentatge és el castellà, tret d'algunes
àrees que són impartides en valencià. En l'Educació
Primària s'imparteix en valencià, com a mínim, l'àrea
de Coneixement del Medi a partir de tercer. En l'Edu-
cació Secundària s'imparteixen en valencià, com a
mínim, dues àrees de les àrees no lingüístiques.

12. **Reflexiona sobre els casos de Bèlgica i de Suïssa
descrits en els següents textos.**
Resposta oberta.